

VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY

1. čtvrtletí 2019

souhrnná data o České republice

Praha, 14. 6. 2019

Kód publikace: 320193-19

Č. j.: CSU – 02193/2019-01

Pořadové číslo v roce: 1

Zpracoval: odbor Kancelář předsedy, oddělení svodných analýz

Ředitel odboru: Egor Sidorov, Ph.D.

Kontaktní osoba: Karolína Zábojníková, e-mail: karolina.zabojnikova@czso.cz

Zajímají vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservis hk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Obsah

1. Shrnutí	4
2. Souhrnná výkonnost.....	5
3. Výkonnost odvětví	9
4. Vnější vztahy	15
5. Ceny	17
6. Trh práce	21
7. Měnové podmínky	25
8. Státní rozpočet.....	27

Zdroje dat v celé analýze: ČSÚ, MF ČR, ČNB, MPSV, ČSSZ, Eurostat, propočty ČSÚ.
Poslední informace uváděné v této publikaci pocházejí ze 7. června 2019.

1. Shrnutí

- Meziroční nárůst hrubého domácího produktu (HDP) v 1. čtvrtletí dosáhl 2,6 %¹, stejně jako v předchozím kvartálu. I nadále tvořila dominantní sílu v ekonomice domácí poptávka, a to zejména výdaje na konečnou spotřebu domácností i vládních institucí (2,9 %). Meziroční dynamika investiční aktivity se v 1. čtvrtletí neudržela na vysokých hodnotách minulého roku (3,4 %). Mezičtvrtletní přírůstek HDP činil 0,6 %. V rámci EU rostl HDP Česka nadprůměrně. Celkově se HDP v Unii meziročně zvýšil o 1,5 %, mezičtvrtletně o 0,5 %.
- Hrubá přidaná hodnota vzrostla o 2,6 %. Hlavním zdrojem růstu ekonomiky na produkční straně byly již druhým rokem v řadě služby, jejich příspěvek činil 1,8 p. b. Svižný růst zaznamenaly zejména informační a komunikační činnosti (4,8 %) i odvětví peněžnictví a pojišťovnictví (4,3 %). Díky vysoké spotřebitelské důvěře prosperoval i obchod. Naopak vlivem méně příznivého vývoje vnějších faktorů zvolnil růst výkonu ve zpracovatelském průmyslu (na 2,5 %), především vlivem tradičních exportních oborů. Po loňském obratu pokračoval růst stavebnictví, jemuž pomáhala silná domácí poptávka podpořená i veřejnými zakázkami
- Hodnota vývozu zboží v 1. čtvrtletí dosáhla 937,9 mld. korun. To je o 37,4 mld. více než ve stejném období minulého roku. Meziročně rostl vývoz všech klíčových artiklů, tedy motorových vozidel (2,7 %), strojů a zařízení (3,8 %), elektrických zařízení (2,2 %) i kovodělných výrobků (3,2 %). Rostl zejména export do Evropské unie. Po loňské stagnaci opět posílil růst hodnoty vývozu do Německa. Dovoz rostl rychleji než vývoz, což vedlo také k mírnému zhoršení přebytku bilance obchodu se zbožím o 1,8 mld. korun na 54,3 mld.
- Cenová hladina měřená deflátorem HDP se v 1. čtvrtletí meziročně zvýšila o 3,1 %, zejména pod vlivem rostoucích cen spotřebních a kapitálových statků. Index spotřebitelských cen v 1. čtvrtletí meziročně vzrostl o 2,7 %. Hlavní vliv měla zrychlující dynamika cen bydlení a energií (5,4 %). Rostly totiž ceny nájmu i imputovaného nájemného a zejména ceny elektřiny. Meziroční růst cen průmyslových výrobců dosáhl 3,5 %.
- Počet pracovníků² se v 1. čtvrtletí meziročně zvýšil o 1,4 % (oproti poslední čtvrtině loňského roku o 0,5 %). K vyšší zaměstnanosti přispěl téměř ze tří čtvrtin sektor služeb, tažený i silnou poptávkou v oblasti IT. Ve zpracovatelském průmyslu meziroční růst zvolnil (pod 1 %), ve stavebnictví pracovníků poprvé od konce roku 2010 přibýlo. Na zaměstnanost pozitivně působilo prodloužení zákonného i skutečného věku odchodu do důchodu i pokračující zahraniční migrace. Obecná míra nezaměstnanosti narážela u mužů na své limity, u žen ale stále mírně klesala. Růst nabídky volných míst prostřednictvím úřadů práce pokračoval, byl ale z územního i kvalifikačního hlediska značně nerovnoměrný. Neuspokojená poptávka po pracovnících udržovala vysoký růst průměrných mezd v ekonomice (7,4 %). V některých odvětvích (průmysl) lze ale náznaky slabšího růstu vystopovat. Kupní síla zaměstnaneckých výdělků byla meziročně o 4,6 % vyšší. V rámci 1. čtvrtletí šlo o druhé nejsilnější tempo za posledních dvanáct let.
- Měnověpolitické sazby se v 1. čtvrtletí neměnily. Mírně se však zvyšovaly sazby na klientských účtech. Výrazné byly změny zejména v oblasti termínovaných vkladů, kde se zvyšovalo úročení, ale také objem uložených prostředků. Počet nových hypotečních smluv i objem nově poskytnutých hypotečních úvěrů v 1. čtvrtletí zaznamenal propad.
- Hospodaření státního rozpočtu dosáhlo (dle pokladního plnění) v rámci 1. čtvrtletí mírného deficitu ve výši 9,2 mld. korun. Růstové tempo celostátního výběru daňového inkasa zvolnilo na čtyřleté minimum (3,2 % meziročně), mírněji oslabilo i tempo výběru pojistného na sociální zabezpečení. Naopak celkové výdaje byly meziročně vyšší skoro o sedminu. Na straně běžných výdajů je táhl svižný růst výdajů na důchody (8,5 %), na platy v rozpočtové sféře i vyšší odvody do rozpočtu EU. Čerpání prostředků z rozpočtu EU ve srovnání s nízkou loňskou základnou zrychlilo, což se projevilo na kapitálových výdajích (+40 %). Saldo důchodového účtu zůstalo vyrovnané. Mezičtvrtletní růst výše státního dluhu (+6,8 %, resp. 110 mld. korun) souvisel převážně s krátkodobými faktory.

¹ Data o HDP, hrubé přidané hodnotě a jejich složkách jsou vyjádřena ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

² Údaje o zaměstnanosti jsou uvedeny v pojetí národních účtů a očištěny o sezónní vlivy.

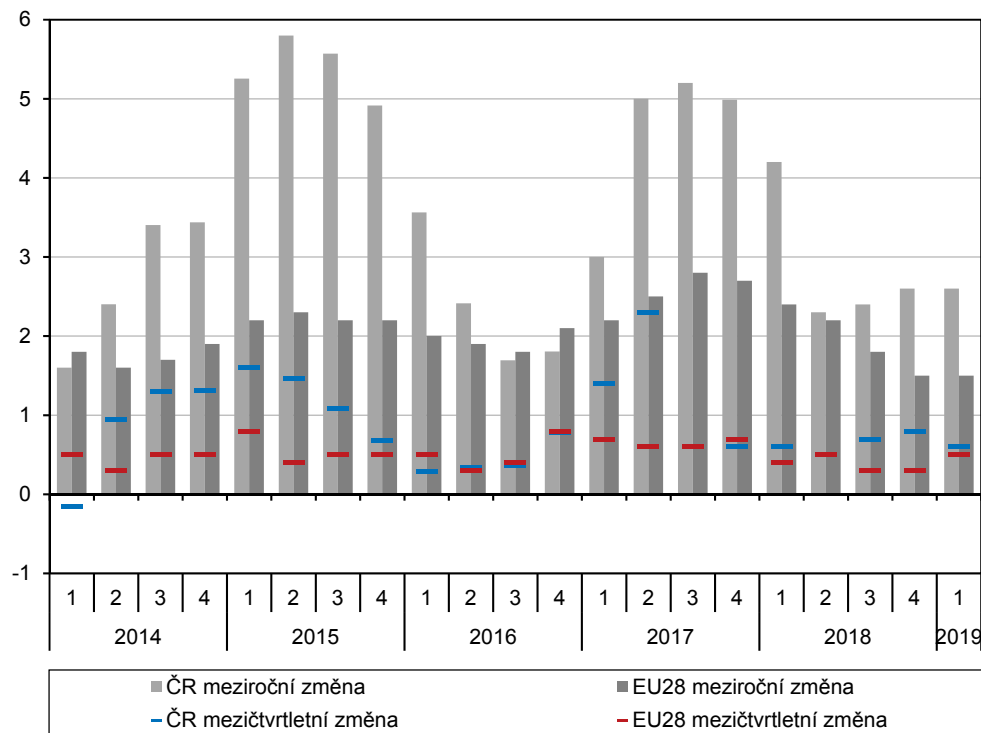

2. Souhrnná výkonnost

Hrubý domácí produkt si udržel meziroční dynamiku z konce loňského roku.

V 1. čtvrtletí 2019 se hrubý domácí produkt (HDP) meziročně zvýšil o 2,6 %³, stejně jako v předchozím čtvrtletí. Vstup do roku 2019 tak nepřinesl výraznější zpomalení růstu HDP. I tentokrát byla hlavním tahounem meziroční dynamiky spotřeba domácností a vládních institucí (příspěvek 1,8 p. b.⁴). Oslabil příspěvek investiční aktivity (0,2 p. b.). Zahraniční poptávka k růstu i nadále mírně přispívala (0,6 p. b.). Mezičtvrtletní přírůstek HDP v 1. čtvrtletí dosáhl 0,6 %. To znamenalo mírné zpomalení oproti tempu ze závěru minulého roku. Uvedené tempo však ukazuje, že se česká ekonomika drží na růstové trajektorii navzdory vnějším rizikům souvisejícím například s očekávaným odchodem Velké Británie z EU nebo možným zavedením nových omezení mezinárodního obchodu. Pokles důvěry v ekonomiku zachycený v konjunkturálních průzkumech se zatím do reálné ekonomiky nepromítl. Hrubá přidaná hodnota (HPH) v 1. kvartálu meziročně vzrostla o 2,6 %. Mezičtvrtletní přírůstek činil 0,6 %. Největší vliv na meziroční dynamiku si opět vydobyla odvětví služeb. Zpracovatelský průmysl si udržel stejnou výši příspěvku jako v předchozím čtvrtletí.

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Dynamika meziročního růstu HDP v Evropské unii se nezměnila oproti konci roku 2018.

Meziroční tempo růstu HDP v EU28 činilo 1,5 %, stejně jako v předchozím kvartálu. Růst podpořily zejména investiční výdaje doprovázené mírným zvýšením spotřeby. Dostupné údaje⁵ ukazují, že nejsilnějšího meziročního přírůstku HDP dosáhly Maďarsko (5,2 %), Rumunsko (5,1 %) a Polsko (4,7 %). Jedinou zemí, kde došlo v 1. čtvrtletí k meziročnímu poklesu HDP, byla Itálie (-0,1 %). V Německu se růst držel pod 1 % (0,7 %) a shodně o 1,2 % se zvýšil HDP ve Finsku, Francii a Belgii. Mezičtvrtletně vzrostla ekonomika EU o 0,5 %, takže po slabším 2. pololetí loňského roku růst opět zrychlil. Z jednotlivých zemí EU nejvíce mezičtvrtletně narostly

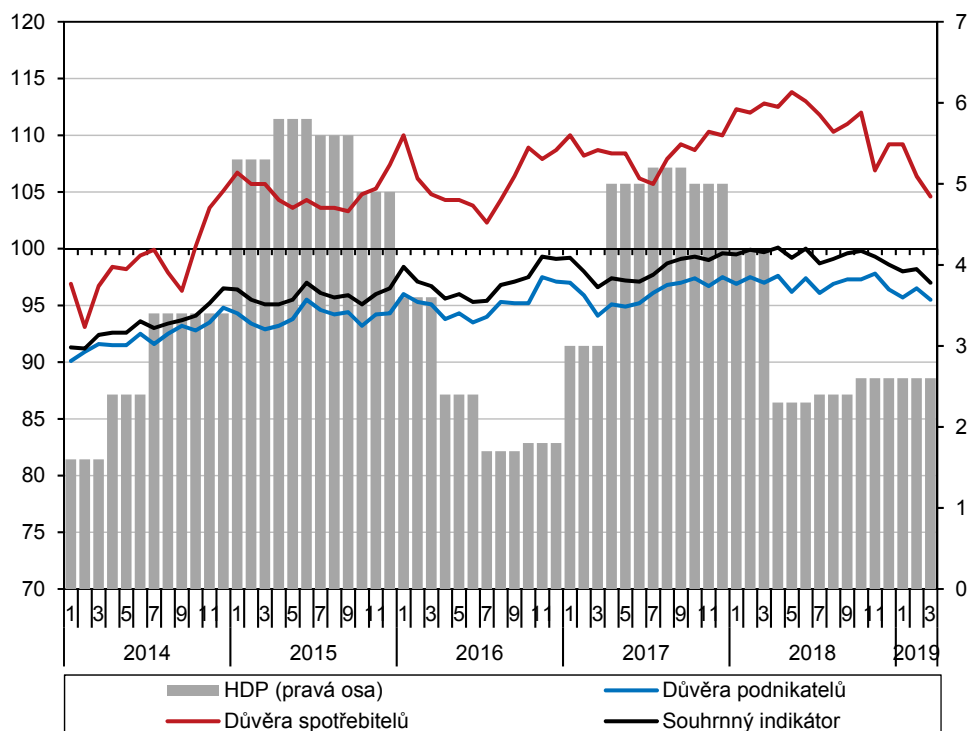
³ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěn o vliv cen) a po očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje jsou platné k 31. 5. 2019.

⁴ Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

⁵ Nedostupná data za Bulharsko, Irsko, Kypr, Lucembursko a Maltu. Data za Slovensko nejsou očištěna o kalendářní vlivy.

ekonomiky Chorvatska (1,8 %), Maďarska a Polska (shodně 1,5 %). Mezikvartální pokles se objevil v Lotyšsku (-0,1 %). Německo, které je klíčovým ekonomickým partnerem pro většinu Unie, dosáhlo mezičtvrtletního nárůstu o 0,4 %.

Graf č. 2 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, meziročně v %, pravá osa a indikátory důvěry (2005 = 100, levá osa)

Zdroj: ČSÚ

Domácí spotřeba byla hlavním tahounem růstu. Mezičtvrtletní dynamika byla dokonce nejsilnější od roku 2008.

Meziroční zvýšení výdajů na konečnou spotřebu v 1. čtvrtletí 2019 dosáhlo 2,9 %. U domácností přírůstek činil 2,7 %, v porovnání se 4. čtvrtletím tak meziroční tempo mírně zrychlilo. Zvýšil se tedy i příspěvek spotřeby domácností k růstu HDP na 1,1 p. b. Spotřeba vládních institucí se meziročně zvýšila o 3,4 %. Do nárůstu se mimo jiné promítal pokračující nárůst mzdových nákladů, a to přímo vyplacených v sektoru vládních institucí, ale také nepřímo prostřednictvím spotřebovaných služeb a výrobků. Příspěvek k růstu HDP ze strany vládní spotřeby činil 0,6 p. b. Mezičtvrtletní růst spotřeby dosáhl 1,6 %, nejvíce od 2. čtvrtletí 2008. Stejně výše dosahoval mezičtvrtletní přírůstek spotřeby domácností i vládních institucí. Pokles důvěry spotřebitelů ani tempa růstu mezd tak zatím neměl větší vliv na vývoj výdajů domácností.

Domácnosti mohly i nadále prosperovat ze silně rostoucího objemu mezd a platů.

Objem vyplacených mezd a platů se v 1. čtvrtletí meziročně zvýšil o 8,1 %. Meziroční dynamika tak v porovnání se závěrem loňského roku vzrostla (jak je v 1. kvartálu obvyklé). Zaměstnanost meziročně vzrostla o 1,4 %⁶, růst mzdových prostředků se tak promítl zejména do zvyšování průměrné mzdy. V 1. čtvrtletí také posílil cenový růst, což se odrazilo na reálném tempu růstu objemu mezd a platů (5,2 %⁷). Nejvýrazněji se navyšoval objem vyplacených prostředků v odvětví činností v oblasti nemovitostí (11,4 %), ale celkovou dynamiku nejvíce ovlivnil 10,0% nárůst v odvětvích s dominancí veřejného sektoru⁸, která zaměstnávají podstatnou část pracovníků ve službách. Poměrně výrazná dynamika přetrvávala i v seskupení obchod, doprava,

⁶ Zaměstnanost v pojetí národních účtů, údaj je sezónně očištěn.

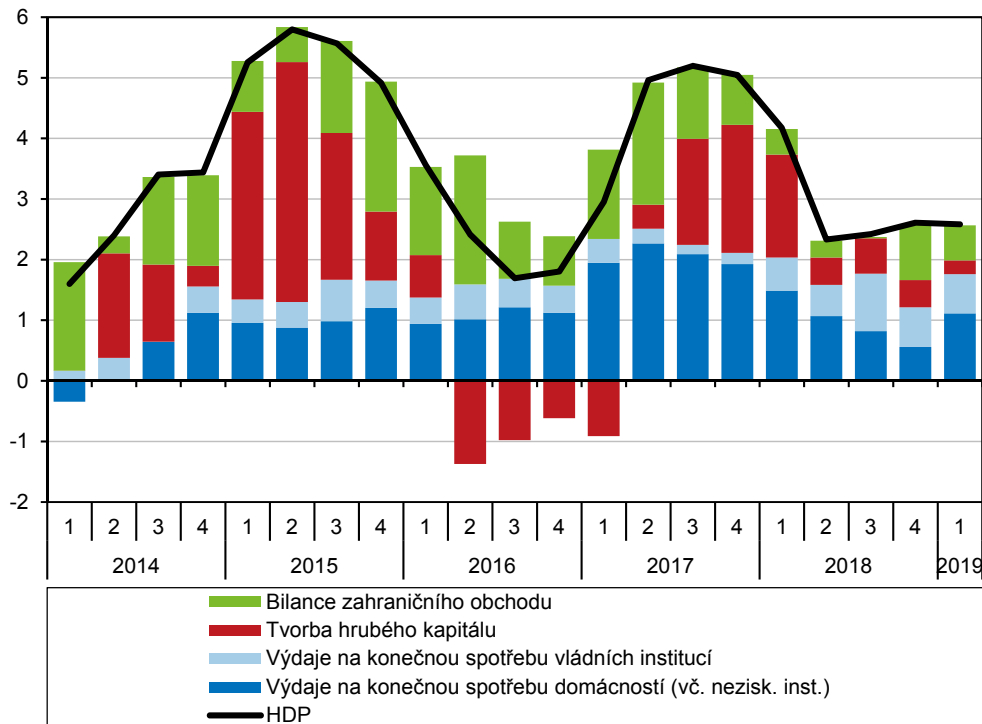
⁷ Do reálného vyjádření převedeno s využitím deflátoru výdajů na konečnou spotřebu domácností.

⁸ Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

ubytování a pohostinství (8,4 %) a informačních a komunikačních činnostech (8,1 %). Období mimořádně vysokého růstu mezd ve zpracovatelském průmyslu, trvající od 2. čtvrtletí 2017, patrně skončilo, i když se meziroční dynamika dostala na solidních 6,4 %. Mírněji než v loňském roce se zvýšil objem mezd také ve stavebnictví (6,4 %).

Graf č. 3 Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP* (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ

*po vyloučení dovozu pro konečné užití

Investiční aktivita v 1. čtvrtletí meziročně oslabila.

Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu v 1. čtvrtletí 2019 meziročně vzrostly o 2,2 %. Výrazně kleslo tempo růstu výdajů na tvorbu fixního kapitálu, které v loňském 2. pololetí překračovalo 10 %, tentokrát se ale dostalo na 3,4 %. Výsledný příspěvek investiční aktivity (tvorby hrubého fixního kapitálu) k růstu HDP činil 0,6 p. b., opět jej však tlumil meziroční pokles tvorby zásob. V porovnání s předchozím čtvrtletím investiční aktivita poklesla. Výdaje na hrubý kapitál se snížily o 0,4 %, z toho tvorba hrubého fixního kapitálu dokonce o 2,0 %. Z věcného členění tvorby hrubého fixního kapitálu⁹ lze vidět výrazné zpomalení růstu ve všech kategoriích výdajů. Nejsilnější meziroční tempo si udržely investiční výdaje na obydlí (7,3 %, nárůst v loňském roce byl 12,8 %). Výrazně zpomalil růst investic do ostatních budov a staveb (3,6 %, loni 14,4 %). Jen o 0,8 % vzrostly investice do dopravních prostředků a zařízení. Položka ICT, ostatní stroje a zařízení dosáhla meziročního nárůstu o 4,1 % (loni 10,1 %).

Přebytek bilance zahraničního obchodu se díky službám meziročně zvýšil.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami v 1. čtvrtletí 2019 dosáhla přebytku 90,1 mld. korun¹⁰. To je o 2,4 mld. více než ve stejném období minulého roku. Zastavila se tak loňská série meziročních poklesů přebytku. Za meziročním přírůstkem stál výhradně obchod se službami. Přebytek zde dosáhl 38,6 mld. korun a zvýšil se o 5,4 mld. V případě zboží se kladné saldo meziročně snížilo o 2,9 mld. korun na 51,6 mld. Příspěvek salda zahraničního obchodu k růstu HDP opět mírně tlumil fakt, že část růstu spotřební i investiční poptávky saturoval dovoz. Dynamika

⁹ Data o věcném členění tvorby hrubého fixního kapitálu nejsou sezónně očištěna.

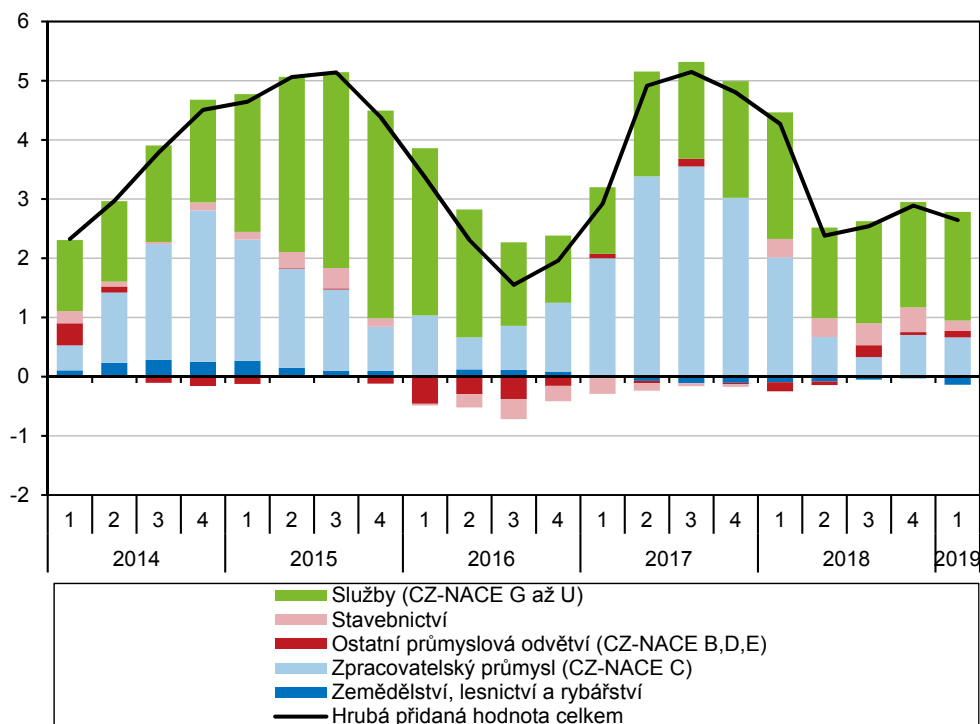
¹⁰ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB).

vývozu i dovozu se v 1. čtvrtletí zmírnila ve srovnání se silným 2. pololetím loňského roku. Reálně se vývoz zvýšil o 2,0 % a dovoz o 2,1 %.

Služby si udržely pozici tahouna růstu hrubé přidané hodnoty.

Meziroční růst hrubé přidané hodnoty více podporovala odvětví služeb než průmysl. Služby, které stimulovala přetrvávající silná domácí poptávka, přispěly 1,8 p. b. Z nich největší příspěvek mělo seskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (0,5 p. b.), ve kterém HPH meziročně vzrostla o 2,8 %. Jedním ze dvou odvětví služeb, kde posílil růst HPH, bylo odvětví s dominancí veřejného sektoru. Zrychlení na 2,4 % zvýšilo i příspěvek k růstu HPH na 0,4 p. b. Zpomalil růst HPH v informačních a komunikačních činnostech. Stále poměrně solidní přírůstek 4,8 % však stačil na příspěvek k růstu ve výši 0,3 p. b. Shodně 0,2 p. b. přispěly peněžnictví a pojišťovnictví, činnosti v oblasti nemovitostí a také profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti. Posledně jmenované odvětví také posílilo svůj meziroční růst HPH na 3,0 %. Průmyslová odvětví přispívala k růstu HPH slaběji. Hrubá přidaná hodnota ve zpracovatelském průmyslu, který zčásti závisí na zahraniční poptávce, vzrostla o 2,5 % a jeho příspěvek k celkovému růstu HPH činil 0,7 p. b. Ostatní průmyslová odvětví přidala 0,1 p. b. Dynamika HPH v porovnání s předchozím rokem oslabilo ve stavebnictví. Meziroční přírůstek v 1. čtvrtletí dosáhl 3,1 % (loni 6,7 %) a příspěvek k celkovému růstu byl 0,2 p. b.

Graf č. 4 Příspěvky odvětví k reálné změně HPH (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ

3. Výkonnost odvětví

Tuzemská ekonomika v 1. čtvrtletí odolávala méně příznivým vnějším vlivům. Tempo růstu HPH zpomalovalo jen mírně.

Navzdory množícím se méně příznivým vnějším faktorům (slabší hospodářský růst zemí, jež jsou hlavními obchodními partnery ČR, narůstající napětí v mezinárodních obchodních vztazích, přetrvávající nejistoty ohledně postavení Velké Británie vůči EU) stvrdily údaje z počátku roku 2019 solidní kondici tuzemské ekonomiky. Hrubá přidaná hodnota (HPH)¹¹ vzrostla meziročně o 2,6 % a jen mírně tak zaostala za tempem z celého loňského roku (3,0 %). V mezičtvrtletním vyjádření výkon všech odvětví posílil o 0,6 %, což ve srovnání s obdobným tempem z konce loňského roku (1,0 %) naznačovalo mírné zpomalení. Mezikvartální růst přetrvával v ekonomice již dvacet čtyři čtvrtletí v řadě, v úhrnu se za toto období HPH navýšila o 21,9 %.

Hlavním zdrojem růstu ekonomiky na produkční straně byly již druhým rokem v řadě služby. V průmyslu HPH mírně zvolnila a v primárním sektoru se její pokles dále prohloubil.

V pozadí mírného zpomalení meziročního tempa HPH v 1. čtvrtletí 2019 (ve srovnání s celým loňským rokem) stálo dílčí zvolnění růstu ve zpracovatelském průmyslu umocněné prohloubením poklesu výkonu primárního sektoru. Naopak přidaná hodnota v terciárním sektoru vzrostla o rovná 3 % (podobně jako v roce 2018) a k růstu HPH v celé ekonomice přispěla 1,8 p. b. Do výkonu služeb se otiskl dynamický růst informačních a komunikačních činností (+4,8 % v 1. čtvrtletí, resp. +6,3 % v ročním průměru za předešlých šest let) a peněžnictví i pojišťovnictví (4,3 %, resp. 5,5 %). Především ze stabilní domácí poptávky těžilo i váhově dominantní uskupení odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství (+2,8 %). Ve srovnání s celým loňským rokem významně zrychlil růst výkonu v odvětví profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti a také v oblasti veřejných služeb. Ve zpracovatelském průmyslu HPH navýšila o 2,5 % a k růstu celé ekonomiky přispěla 0,7 p. b. Slábnoucí růst pocítila váhově dominantní výroba dopravních prostředků (vč. návazných oborů). Dařilo se naopak výrobě strojů či pryžových a plastových výrobků. Mimo zpracovatelská odvětví pokračoval vleklý útlum v těžbě a dobývání, jenž byl plně kompenzován mírným růstem HPH v energetice. V odvětví zemědělství, lesnictví a rybařství klesla HPH o 6,3 %. S nižší výkonností se toto odvětví potýkalo již třetím rokem v řadě. Naopak na úspěšný loňský rok navázalo stavebnictví. HPH zde v 1. čtvrtletí posílila o 3,1 % a k růstu celé ekonomiky přispěla téměř 0,2 p. b.

Průmyslová produkce meziročně stagnovala, mezičtvrtletně poklesla nejvíce od konce poslední recese.

Obtížnější vstup průmyslu do nového roku potvrzují i detailnější údaje z podnikových statistik. Hodnota indexu průmyslové produkce¹² se ve srovnání s posledním loňským čtvrtletím snížila o 0,9 %. Šlo o nejhlubší mezičtvrtletní pokles od konce poslední recese. Podílely se na tom všechny hlavní odvětvové sekce – těžba a dobývání, zpracovatelský průmysl i energetika. Z velké části se jednalo o opožděnou reakci na výraznější zpomalení průmyslu v eurozóně, které vrcholilo na sklonku loňského roku¹³. Kumulace méně příznivých vnějšních faktorů s domácími vlivy (nedostatek volné pracovní síly, rostoucí náklady vlivem navyšování průměrných mezd i bobtnajících cen energií) se odrazila ve faktické stagnaci průmyslové produkce (+0,3 % meziročně, v 1. loňském čtvrtletí +4,2 %).

Ve směru růstu průmyslové produkce působily na počátku roku nejvýznamněji energetika a odvětví výroby počítačů a elektronických a optických přístrojů.

Z větších průmyslových oborů rostla meziročně produkce v 1. čtvrtletí významněji jen v energetice (+2,3 %, příspěvek k růstu celého odvětví +0,3 p. b.), výrobě počítačů, elektronických a optických přístrojů (+5,2 %, 0,2 p. b.) a v potravinářství (+2,0 %, 0,1 p. b.). Naopak ve směru redukce průmyslové produkce působila i přes relativně mělký pokles nejvíce výroba motorových vozidel (−0,9 %, příspěvek −0,2 p. b.), což dokresluje i údaje o fyzické produkci¹⁴. Tento vývoj se odrazil i ve stagnaci nejbližších subdodavatelských

¹¹ Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

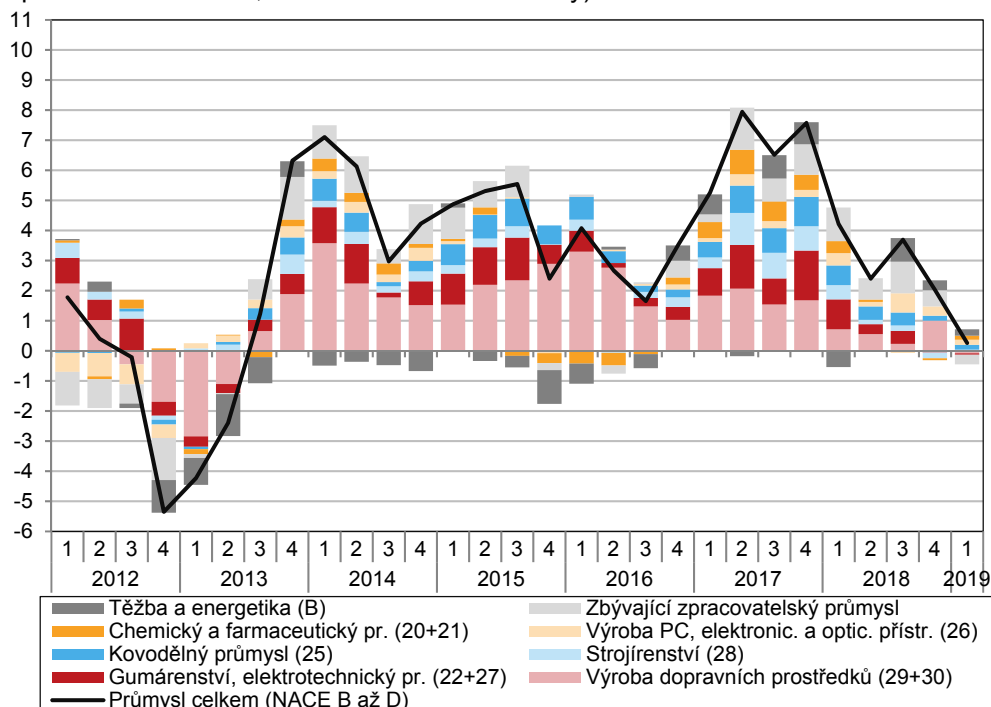
¹² Zahnutá odvětví: těžba a dobývání, zpracovatelský průmysl, energetika. Všechna meziroční tempa produkce (na úrovni odvětvových sekcí i oddílů) jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa pak kromě toho také o vliv sezónnosti.

¹³ Průmyslová produkce v eurozóně klesla ve 4. čtvrtletí mezičtvrtletně o 1,1 %, meziročně dokonce o 1,9 % (nejhorší výsledek po 1. čtvrtletí 2013). Současně se snížila i ve všech pěti největších ekonomikách EU (meziročně i mezičtvrtletně).

¹⁴ Dle údajů Sdružení automobilového průmyslu bylo v 1. čtvrtletí 2019 v Česku vyrobeno 363 tis. osobních automobilů, meziročně o 3,8 % méně. Naopak podobně jako vloni se dařilo výrobě ostatních druhů silničních motorových vozidel. Na to, že za slabšími výkony odvětví výroby motorových vozidel stojí zčásti faktory krátkodobého charakteru, mohou poukazovat příznivější dubnové údaje. Za první čtyři

odvětví (v elektrotechnickém průmyslu přitom v 1. čtvrtletí 2018 rostla produkce meziročně o celou desetinu). Tempo růstu letos oproti loňsku citelně zvolnilo i v dalších významných odvětvích – ve strojírenství (na 0,5 %) či kovovýrobě (1,5 %). Navzdory pokračujícímu rozvoji tuzemského stavebnictví produkce ve výrobě ostatních nekovových minerálních výrobků klesla (o 4,4 %, o rok dříve činil růst 9,5 %), neboť došlo ke snížení zahraniční poptávky. Podobný vývoj byl v menší míře patrný i v hutnictví a slévárenství. Stála za ním zejména slabší domácí poptávka. Mírné snížení produkce v chemickém průmyslu (-1,5 %) souviselo naopak s nepravidelnostmi ve využití výrobních kapacit, jež jsou pro toto odvětví typické.

Graf č. 5 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně průmyslové produkce
(v procentních bodech, očištěno o kalendářní vlivy)

Zdroj: ČSÚ

Produkce klesla i ve většině menších zpracovatelských oborů.

Na rozdíl od předešlých let se s nižší produkcí potýkala i většina menších zpracovatelských oborů. To platilo zejména pro textilní, tiskařský, dřevozpracující a nábytkářský průmysl, v dlouhodobějším útlumu pak setrval kožedělný průmysl. V mírném růstu naopak pokračovaly výroba nápojů či papírenský průmysl, jež jsou více zaměřeny na tuzemský trh. Rostoucí tuzemská i zahraniční poptávka poháněla svižný růst výkonů exportně orientovaných oborů farmaceutického průmyslu i výroby ostatních (především kolejových) dopravních prostředků.

Pokračoval útlum těžby uhlí i růst výkonů v těžbě stavebních surovin.

Vývoj v nezpracovatelských odvětvích průmyslu byl ovlivněn pokračujícím útlumem v odvětví těžby a dobývání (-2,7 %, za posledních deset let -38 %). Ten se týkal především těžby uhlí, naopak již třetím rokem v řadě přetrvával svižný růst výkonů v dosud okrajovém segmentu těžby stavebních materiálů. Mírný růst zaznamenalo odvětví energetiky, na které i v letošním roce zčásti působily odstávky výrobních zařízení. Výkon energetiky tlumilo i teplejší počasí v druhé polovině zimního období. Mírný meziroční růst fyzického množství vyrobené elektřiny (+3,4 %) byl ovlivněn primárně vyššími výkony jaderných elektráren (+7,3 %).

Navzdory teplejší zimě i menším odstávkám výrobních zařízení výkon energetiky mírně vzrostl.

měsíce roku 2019 činil meziroční pokles výroby osobních automobilů 1,1 %. V jeho pozadí stál slabší prodej v tuzemsku (váhově výrazně dominantní odbyť v zahraničí stagnoval). Lehce optimistická očekávání v tomto odvětví naznačují i některé předstihové ukazatele (saldo důvěry podnikatelů, pokračující mírný růst zakázek i celkové zaměstnanosti).

Tržby průmyslových podniků vlivem vztlínání cen v ekonomice vzrostly.

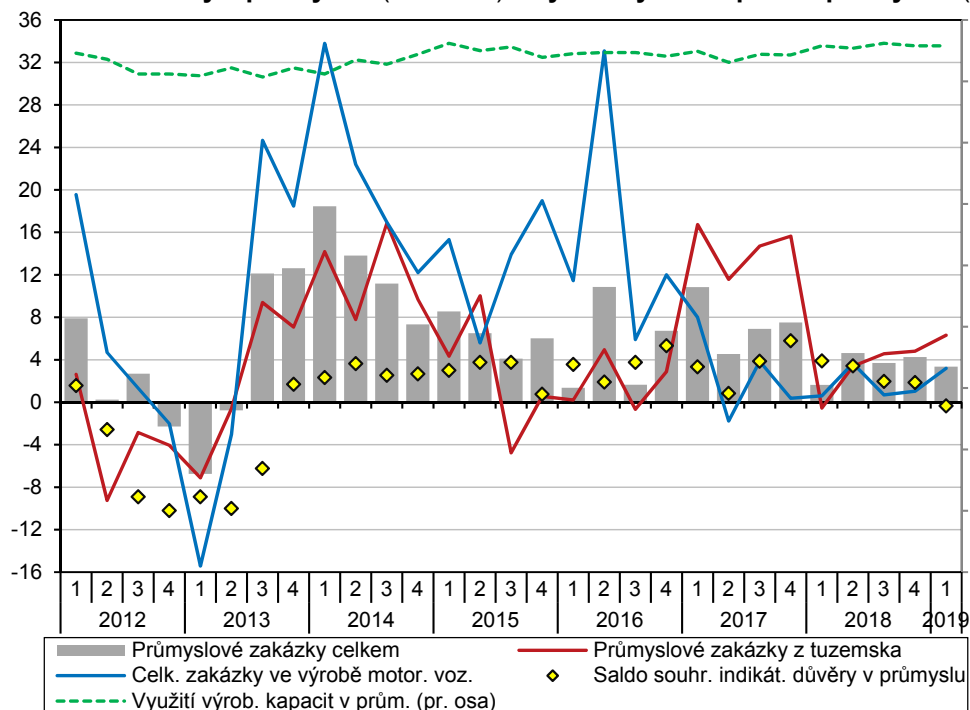
Přestože průmyslová produkce v 1. čtvrtletí fakticky stagnovala, tržby v běžných cenách vzrostly meziročně o 2,9 % (bez významnějších rozdílů dynamiky tržeb v tuzemsku a z přímého vývozu). Šlo o mírně slabší tempo než za celý rok 2018 (3,5 %). To potvrzuje postupné vztlínání cen v ekonomice, v jehož pozadí stojí rostoucí cena lidské práce i ceny meziproduktů a energií (umocněné pro dovozně náročnou tuzemskou ekonomiku i oslabováním české koruny). Nejvíce rostly tržby podnikům ve farmaceutickém průmyslu (o bezmála šestinu) a ve výrobě ostatních dopravních prostředků a zařízení (o více než desetinu). Alespoň mírně posílily tržby ve všech průmyslových oborech vyjma chemického a dřevozpracujícího průmyslu a také těžby uhlí.

Saldo důvěry průmyslových podniků sestoupilo poprvé po pěti a půl letech do záporného pásma.

Krátkodobé vyhlídky průmyslu zůstávají nejisté a nedávají jednoznačně pozitivní ani negativní signál. Saldo podnikatelské důvěry se v tomto odvětví na konci 1. čtvrtletí 2019 ocitlo poprvé od října 2013 v záporném pásmu (v letošním květnu se ještě mírně prohloubilo na -2,0 body). Již třetí čtvrtletí v řadě mírně rostl podíl podniků pocitujících nedostatečnou poptávku jako bariéru růstu (na počátku 2. čtvrtletí 2019 již 35 %). Naopak slabší očekávání růstu zaměstnanosti vedla k oslabení váhy nedostatku pracovníků (na 36 %, již druhé čtvrtletí po sobě)¹⁵. Na druhé straně mírně posílili i podíl podniků, které žádnou bariéru neindikovaly (na 22 %, o rok dříve 19 %), nejvyšší byl v gumárenství a plastikářství a rovněž v petrochemickém průmyslu. Příznivěji vyznívá vývoj nových průmyslových zakázek v hlavních odvětvích¹⁶. Jejich růst v 1. čtvrtletí (+3,3 %) za tempy z loňského roku zaostal jen mírně. Z dvanácti sledovaných odvětví naznačovaly mírně snížení poptávky jen chemický a elektrotechnický průmysl. Ve výrobě motorových vozidel činil růst zakázek 3,2 %. Svižněji rostla tuzemská poptávka, hlavně vlivem silné dynamiky v odvětví výroby ostatních dopravních prostředků. Pozitivním signálem pro český průmysl může být také dílčí oživení růstu průmyslu v eurozóně v 1. čtvrtletí (+0,7 % mezikvartálně) i jemné zrychlení růstu ekonomiky v Německu i zemích platících eurem (shodně o 0,4 %).

Mírný růst hodnoty nových zakázek ve většině sledovaných průmyslových odvětví přetrvával.

Graf č. 6 Nové průmyslové zakázky (v běžných cenách, meziročně v %), saldo indikátoru důvěry v průmyslu* (v bodech) a využití výrob. kapacit v průmyslu* (v %)

*Údaje jsou sezónně očištěny.

Zdroj: ČSÚ

¹⁵ Průměrný evidenční počet zaměstnanců v celém odvětví průmyslu se dle podnikových statistik v 1. čtvrtletí 2019 meziročně snížil o 0,2 %.

¹⁶ Zjišťování zakázek probíhá pouze ve vybraných oddílech CZ-NACE (13, 14, 17, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30), které vyrábějí převážně na zakázku, s dlouhodobějším výrobním cyklem a s většími zásobami zakázek.

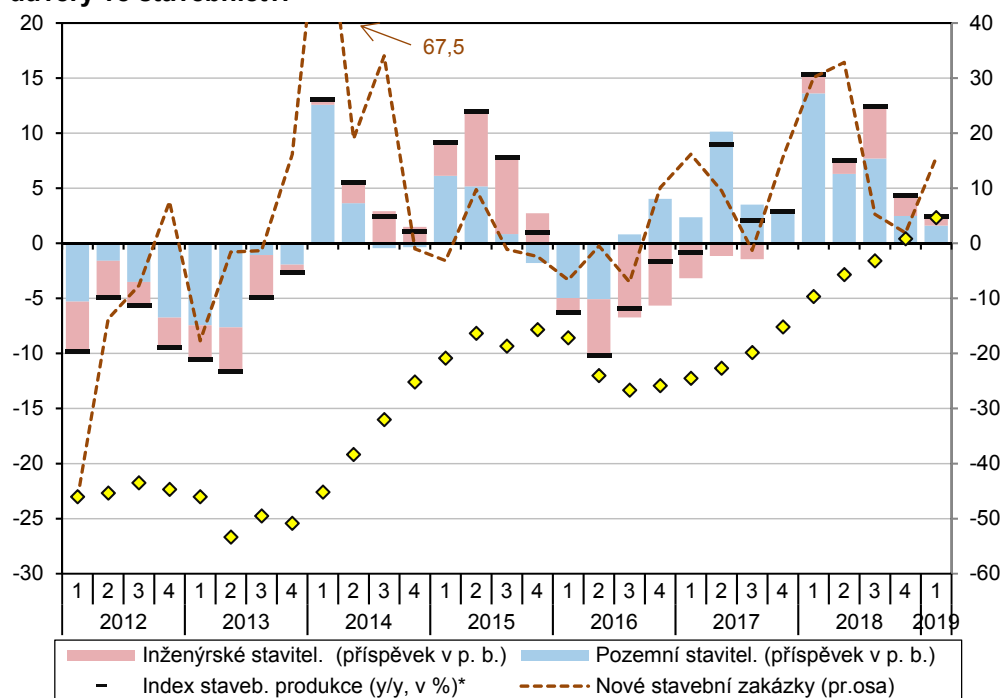
Silný mezičtvrtletní růst stavební produkce byl na počátku roku ovlivněn příznivým počasím i svižným růstem veřejných investic.

Stavebnictví vstoupilo do nového roku v dobré kondici. Jeho produkce¹⁷ po krátkodobém zpomalení na sklonku loňského roku (způsobeném vyšší srovnávací základnou i slabší dynamikou nových zakázek) v 1. čtvrtletí 2019 opět výrazně ožila. Mezičtvrtletně se zvýšila o 4,2 %, meziročně posílila skromněji – o 2,4 % (primárně vlivem vysoké srovnávací základny¹⁸). Pozitivně se promítl vliv teplejšího počasí (ve srovnání s loňským 1. čtvrtletím i dlouhodobým průměrem) i růstu veřejných investic (zejména díky zrychlenému čerpání prostředků z rozpočtu EU). I přes slabší dynamiku přispělo váhově převažující pozemní stavitelství (+1,9 %) k růstu celého odvětví dvojnásobně oproti inženýrskému stavitelství (s meziročním růstem +4,8 %).

Bytová výstavba nadále ožívala. Její tempo v Praze ale stále neodpovídalo dynamickému rozvoji pracovního trhu.

Dlouhodobě silná neuspokojená poptávka po rezidenčních nemovitostech nachází postupně odezvu i na straně bytové výstavby. Ta rostla již čtvrtým rokem v řadě. Letos byla zahájena výstavba 9,6 tis. bytů, v rámci 1. čtvrtletí šlo o srovnatelnou hodnotu jako za konjunktury minulé dekády. Meziroční růst byl na rozdíl od předchozích let tažen hlavně výstavbou v bytových domech. Více bytů bylo ale ve všech hlavních druzích výstavby vyjma váhově okrajových kategorií bytů v nebytových budovách a stavebně upravených nebytových prostorách¹⁹. Přestože na růstu všech zahajovaných bytů v Česku se letos z více než třetiny podílela Praha, jejich četnost v metropoli (1 216 bytů) nadále zaostávala za silným růstem počtu obyvatelstva i pracovních příležitostí.

Graf č. 7 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně stavební produkce (v p. b., očištěno o kalendářní vlivy), nové zakázky (meziročně v %) a saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví*

*Údaje jsou sezónně očištěny.

Zdroj: ČSÚ

Tempo růstu nových zakázek na počátku roku citelně zrychlilo.

Krátkodobé vyhlídky zůstávají ve stavebnictví nadále příznivé. Růst hodnoty nových tuzemských zakázek (u podniků s více než 50 zaměstnanci) pokračoval třetím rokem v řadě a v 1. čtvrtletí 2019 činil 15,6 % meziročně. Zatímco loni přispívaly k růstu zakázek pozemní i inženýrské stavitelství vcelku rovnoměrně, na počátku roku 2019 byly z drtivé většiny taženy inženýrským stavitelstvím. O bezmála šestinou posílila i celková zásoba všech dosud

¹⁷ Všechny meziroční údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa pak kromě toho také o vliv sezónnosti.

¹⁸ V 1. čtvrtletí 2018 činil meziroční růst stavební produkce 15,3 %, což bylo nejvyšší tempo po roce 2007.

¹⁹ Pokles počtu zahájených bytů v kategorii stavebně upravených nebytových prostor byl ovlivněn i nebyvale vysokou základnou. Loni bylo takto v ČR započato 678 bytů, v rámci 1. čtvrtletí šlo o druhou nejvyšší hodnotu v historii samostatné ČR.

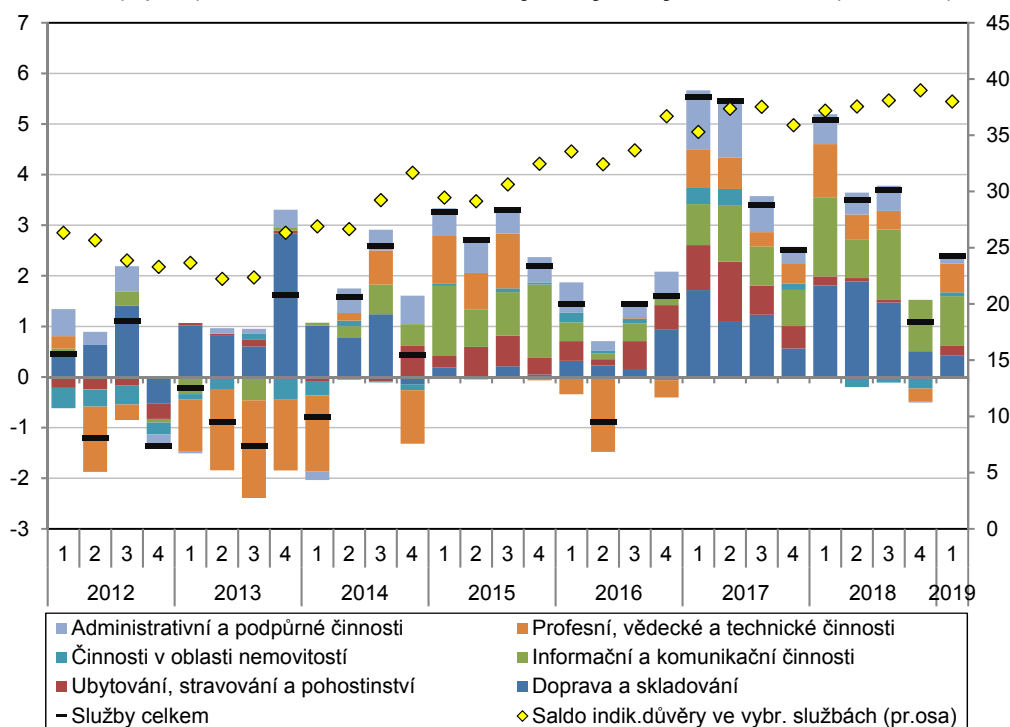

Častěji se prosazovaly větší stavební projekty.

Saldo důvěry podnikatelů ve stavebnictví vyšplhalo v lednu na rekordní hodnotu. Celé odvětví ale nadále limitovala napjatá situace na pracovním trhu.

nerealizovaných stavebních prací (na 177 mld. korun). Byla saturována hlavně veřejnými zakázkami (meziroční růst o 30 %). Pátým rokem v řadě pokračoval pokles zásob práce v zahraničí, na které se silně vytiženým tuzemským firmám již patrně nedostávalo kapacit²⁰. Více se v očekávané poptávce prosazovaly větší stavební projekty. Vzrostla jak průměrná hodnota nově uzavřené zakázky (na 5,0 mil. korun, o rok dříve 4,6 mil.), tak i orientační hodnota vydaných stavebních povolení (4,7 mil., resp. 4,3 mil., nejvíce díky svižnému růstu u bytových budov). Saldo důvěry podnikatelů ve stavebnictví se dále zlepšovalo. Jeho hodnota na konci loňského listopadu opustila záporné pásmo (poprvé po deseti letech) a v lednu 2019 stanovila nové maximum v historii ČR (+5,5 bodu). Podíl stavebních firem nepocitujících žádné bariéry růstu byl v dubnu 2019 nejvyšší od roku 2009 (19 %), ale stále zhruba o 10 p. b. pod úrovní konjunkturálních let 2007 a 2008. Již osmý měsíc v řadě zůstává dominantní bariérou nedostatek zaměstnanců (42 %), čtvrtinu podniků stále sužovala nedostatečná poptávka. Napjatá situace na pracovním trhu spolu se silícími náklady na meziprodukty (materiály, energie) se odrážela ve svižném růstu cen stavebních prací i finálních cen nemovitostí.

Graf č. 8 Příspěvky dílčích odvětví služeb k meziroční změně tržeb ve vybraných službách (v p. b.)* a saldo indikátoru důvěry ve vybraných službách (v bodech)*

*Příspěvky odvětví jsou očištěny o kalendářní vlivy. Saldo důvěry je sezónně očištěno.

Zdroj: ČSÚ

Růst tržeb ve vybraných službách táhly hlavně informační a komunikační činnosti.

Tržby ve skladování po silném loňském roku

Tržby ve vybraných službách²¹ po krátkodobém zvolnění na konci loňského roku v 1. čtvrtletí 2019 výrazně ožily. Mezikvartálně posílily o 1,8 %, meziročně o 2,4 % (méně než v průměru za celý loňský rok: 3,3 %). Mezičtvrtletní i meziroční růst letos signalizovaly všechny odvětvové sekce služeb. Meziroční vyšší výkony služeb byly bezmála z poloviny zajištěny svižným růstem tržeb v odvětví informačních a komunikačních činností (+5,2 %), kde se dařilo všem dílčím odvětvím (vyjma tvorby programů a vysílání). To platilo zejména o tržbách ve vydavatelských činnostech či v hudebním a filmovém průmyslu²². K posílení celého odvětví ale přispěl nejvíce dlouhodobě dynamický obor činností v oblasti IT (s růstem

²⁰ Dle sezónně očištěných údajů z konjunkturálních průzkumů odhadovali podnikatelé ve stavebnictví zajištění práce z rezervoáru celkových zakázek na počátku 2. čtvrtletí 2019 na 10,5 měsíce, v 1. čtvrtletí 2018 „jen“ na 8,3 měsíce.

²¹ Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za služby jsou ve stálých cenách, meziroční údaje jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní jsou očištěny o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

²² Dařilo se i samotnému segmentu filmové distribuce. Dle údajů Unie filmových distributorů vzrostly v 1. čtvrtletí 2019 tržby ze vstupného v kinech v ČR meziročně o 29 % a počet návštěvníků o bezmála čtvrtinu (na 5,1 mil., nejvyšší počet v rámci 1. čtvrtletí po roce 1993).

<p>mírně klesly. Pozemní dopravě svědčil pokračující rozvoj obchodu i vyšší mobilita obyvatel.</p>	<p>o 6,8 %). V odvětví dopravy a skladování růst tržeb citelně zvolnil (na 1,4 %, v 1. loňském čtvrtletí 6,0 %), a to primárně vlivem skladování a vedlejších činností v dopravě (−1,9 %, resp. +8,6 %). Ve váhově dominantní pozemní dopravě souvisel růst tržeb (o 3,4 %) s rozvojem obchodu a vyšší mobilitou obyvatel podpořenou rekordní výší zaměstnanosti i rozšířením slev jízdného ve veřejné dopravě. Dařilo se letecké dopravě (+11,3 %) i tuzemským provozovatelům vodní dopravy (díky jejich aktivitám v zahraničí). V odvětví ubytování, stravování a pohostinství rostly tržby (o 2,4 %) podobně jako vloni mírnějším tempem. Z velké části se na tom podílelo zvolnění dynamiky příjezdového cestovního ruchu²³. Odvětví profesní, vědecké a technické činnosti, které bylo citelně poznamenáno dlouhodobou recesí, rostlo již třetím rokem v řadě (+2,6 %). Táhly ho hlavně architektonické a inženýrské činnosti (+3,2 %) profitující z rozvoje stavebnictví. Dařilo se i poradenství v oblasti řízení, účetnickým i auditorským činnostem, daňovému poradenství či průzkumu trhu a veřejného mínění. Zastavil se dlouhodobější pokles tržeb za reklamu. Mírný růst v odvětví administrativních a podpůrných činností (+0,8 %) byl výsledkem značně různorodého vývoje dílčích oborů. Pokračovala dlouhodobě silná poptávka v oblasti pronájmu (zejména dopravních prostředků, ale i strojů) a operativního leasingu a také u administrativních a kancelářských činností. Naopak po dvou předešlých silných letech postihl hlubší pokles cestovní kanceláře (vč. jiných rezervačních a souvisejících činností). Nejslabší meziroční výsledek (−3,3 %) od konce roku 2009 si připsaly pracovní agentury, což souviselo i s citelným zvolněním průmyslu (vč. nejistých výhledů v oblasti rozvoje agenturní zaměstnanosti). Mělký pokles tržeb byl patrný i v bezpečnostních a pátracích činnostech. Ten byl v tomto odvětví doprovázen i redukcí zaměstnanosti.</p>
<p>Dynamika příjezdového cestovního ruchu výrazně zvolnila.</p>	
<p>Dlouhodobější pokles tržeb za reklamu se zastavil.</p>	
<p>Slabší tržby pracovních agentur souvisely s horšími výsledky průmyslu.</p>	
<p>Růst maloobchodních tržeb nezpomaloval. Spotřebitelé ale výrazně pozitivní saldo důvěry na počátku roku mírně korigovali.</p>	<p>Vysoký reálný růst průměrných mezd i důchodů ve spojení s pozitivním saldem spotřebitelské důvěry se v 1. čtvrtletí otiskl 5,6% meziročním růstem maloobchodních tržeb²⁴. Tržby udržely svižné tempo i navzdory vysoké srovnávací základně²⁵. Nezanedbatelný růst byl letos patrný i ve srovnání s posledním čtvrtletím 2018 (o 2,0 %), a to navzdory mírné korekci loňských výrazně optimistických očekávání spotřebitelů²⁶. K posílení maloobchodních tržeb tradičně přispěl nejvíce prodej nepotravinářského zboží, jenž své vysoké loňské tempo ještě mírně navýšil (+9,2 %). Zde se dařilo všem hlavním druhům specializovaných prodejen. To platilo hlavně o prodeji výrobků pro kulturu a rekreaci (+18,6 %) i díky vysoké poptávce po sportovním vybavení. V dlouhodobě dynamickém segmentu počítačového a komunikačního zařízení růst zvolnil, i tak se zde tržby v rámci 1. čtvrtletí navyšovaly dvouciferným tempem již druhým rokem v řadě. Na počátku jarní sezóny se dobře vedlo i prodeji oděvů, obuvi a koženého zboží (+12,0 %), zčásti i vlivem výprodejů. Skromné tempo růstu prodeje za potraviny (o 1,7 %) bylo zčásti ovlivněno posunutím „velikonočních nákupů“ až do dubna (loni se realizovaly zejména v březnu). Prodej pohonných hmot vzrostl o 4,8 %, podobným tempem jako na počátku loňského roku. Již pátým čtvrtletím v řadě pokračoval pokles tržeb za obchod, opravy a údržbu motorových vozidel, který se ale v mezičtvrtletním vyjádření již zastavil (+2,0 %).</p>
<p>Slabší tempo růstu tržeb prodejců potravin šlo zčásti na vrub posunutých nákupů souvisejících s Velikonocemi.</p>	
<p>Růst maloobchodních tržeb v Česku patřil v EU k nejvyšším, zejména díky nepotravinářskému zboží.</p>	<p>Růst maloobchodních tržeb v ČR byl v 1. čtvrtletí mezi státy EU sedmý nejvyšší a oproti celé Unii (2,9 %) dosahoval skoro dvojnásobného tempa. Stejně jako v předešlých letech si nejvyšší dynamiku připisovaly konvergující ekonomiky střední a východní Evropy. Svižněji než v ČR rostl v rámci středoevropského regionu maloobchod jen v Maďarsku (+6,6 %). Naopak nejméně se mu dařilo v Belgii (−0,2 %) a Řecku (−0,6 %).</p>

²³ Počet přenocování všech hostů v hromadných ubytovacích zařízeních (HUZ) v ČR vzrostl v 1. čtvrtletí 2019 meziročně o 0,9 % (nejméně za posledních osmnáct čtvrtletí). Hosté ze zahraničí v HUZ strávili dokonce o 2,3 % nocí méně, na čemž se při stagnující průměrné délce jejich pobytu podílel výhradně nižší počet jejich příjezdů do ČR.

²⁴ Všechna meziroční tempa tržeb za maloobchod jsou uvedena ve stálých cenách a očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

²⁵ V 1. čtvrtletí 2018 rostly o 6,3 %. V rámci tohoto období roku šlo o nejsilnější tempo za posledních jedenáct let.

²⁶ Saldo indikátorů důvěry spotřebitelů bylo v březnu 2019 nejslabší za posledních 31 měsíců (+2,3 bodu). Naopak nálada spotřebitelů z loňského jara (+10 až 11 bodů) dosáhla maxima v historii sledování (od roku 1998).

4. Vnější vztahy

Hodnota vývozu zboží v 1. čtvrtletí vzrostla.

Hodnota vývozu zboží v 1. čtvrtletí 2019 dosáhla 937,9 mld. korun a meziročně se zvýšila o 37,4 mld. (4,2 %). Meziroční dynamiku ovlivnilo srovnání se slabším začátkem loňského roku, kdy hodnota exportu poklesla. Na druhé straně byl meziroční přírůstek v porovnání se silným 2. pololetím roku 2018 mírnější.

Vývoz do EU rostl silněji než do zemí mimo EU.

Meziročního nárůstu dosáhla hodnota vývozu zboží do Evropské unie i mimo ni. Export do EU zaznamenal silnější přírůstek (4,5 %), mimo Unii se vývoz zvýšil jen o 2,3 %. Export do Německa, který v loňském roce postihlo oslabení poptávky, v 1. čtvrtletí meziročně vzrostl o 2,8 %. V rámci EU však patřila meziroční dynamika vývozu do Německa stále ke slabším. Export na Slovensko vzrostl v 1. kvartálu o 10,5 %, do Rakouska se vyvezlo o 6,2 % více a do Polska o 3,2 %. Zrychlil růst vývozu do Maďarska (7,6 %) a Francie (10,4 %). Loňské silné tempo růstu vývozu do Španělska se udrželo i v 1. čtvrtletí (9,9 %, zejména kvůli nízké srovnávací základně), naopak u Švédska došlo k meziročnímu propadu o 7,2 %. Poklesla hodnota vývozu do Belgie o 2,6 % a do Itálie o 4,5 %. Mírný růst exportu zboží mimo EU podpořilo zvýšení hodnoty vývozu do Švýcarska o 24,9 % (3,0 mld. korun), dále do Spojených států o 16,9 % (3,1 mld.) i do Ruska o 12,4 % (2,1 mld.). Tyto nárůsty však byly v absolutním vyjádření poměrně malé. Na druhé straně pokračoval loňský meziroční propad exportu do Turecka (-36,6 %, 3,9 mld. korun) a poprvé od 2. čtvrtletí 2016 meziročně klesla hodnota vývozu do Číny (-6,6 %).

Meziroční růst exportu motorových vozidel se udržel, je však poměrně slabý.

Dynamika hodnoty exportu nejvýznamnějších artiklů se v 1. čtvrtletí udržela na mírné úrovni. Vývoz motorových vozidel meziročně vzrostl o 2,7 %, ale silné oživení ze závěru loňského roku se neudrželo. Pokračoval meziroční růst hodnoty exportu strojů a zařízení (3,8 %), elektrických zařízení (2,2 %) a kovodělných výrobků (3,2 %). U počítačů, elektronických a optických přístrojů došlo k propadu meziročního tempa, které se drželo dva roky na dvouciferné úrovni. Navýšení v 1. čtvrtletí činilo 3,5 %. Poměrně silně meziročně vzrostl vývoz chemických látek a přípravků (11,5 %), zčásti i kvůli nízké srovnávací základně. U základních farmaceutických výrobků nárůst dosáhl 14,0 %.

Import se zvýšil více než export. Silnější dynamiku měl dovoz ze zemí mimo EU.

Hodnota dovozu zboží v 1. čtvrtletí 2019 činila 883,6 mld. korun. Meziroční navýšení dosáhlo 39,3 mld. korun (4,7 %). Dynamika dovozu tak opět překonala export. Podobně jako u vývozu tempo oslabilo v porovnání s 2. pololetím loňského roku. Z teritoriálního pohledu táhl celkovou meziroční dynamiku vzhůru především dovoz ze zemí mimo EU (11,7 %), zatímco růst importu z EU výrazně zpomalil na 1,4 %. Dovoz z Německa tak vzrostl jen o 1,0 %, z Polska o 2,3 % a hodnota importu ze Slovenska poklesla o 4,9 %. Pokračoval také poměrně silný meziroční propad dovozu z Velké Británie (-7,5 %). Na hodnotě dovozu se rovněž projevil pohyb cen surovin, což bylo patrné především u importu z Ruska (meziroční nárůst o 29,0 %). Dovoz z Číny rostl dvouciferným tempem třetí čtvrtletí v řadě (13,1 %).

Nejsilnějšího meziročního přírůstu dosáhla hodnota dovozu počítačů, optických a elektronických přístrojů.

V 1. čtvrtletí se výrazně meziročně navýšila hodnota dovozu ropy a zemního plynu (19,0 %, 4,9 mld. korun). Import chemických látek a přípravků narostl o 8,1 % (5,5 mld. korun). Dovoz počítačů, optických a elektronických přístrojů se meziročně zvýšil o 9,4 % (8,8 mld.). Hodnota dovozu motorových vozidel v 1. čtvrtletí 2019 téměř nepřekonala úroveň stejného období minulého roku (0,3 %). Přitom loňská srovnávací základna byla poměrně nízká (došlo k propadu).

Bilance zahraničního obchodu se zbožím dosáhla přebytku.

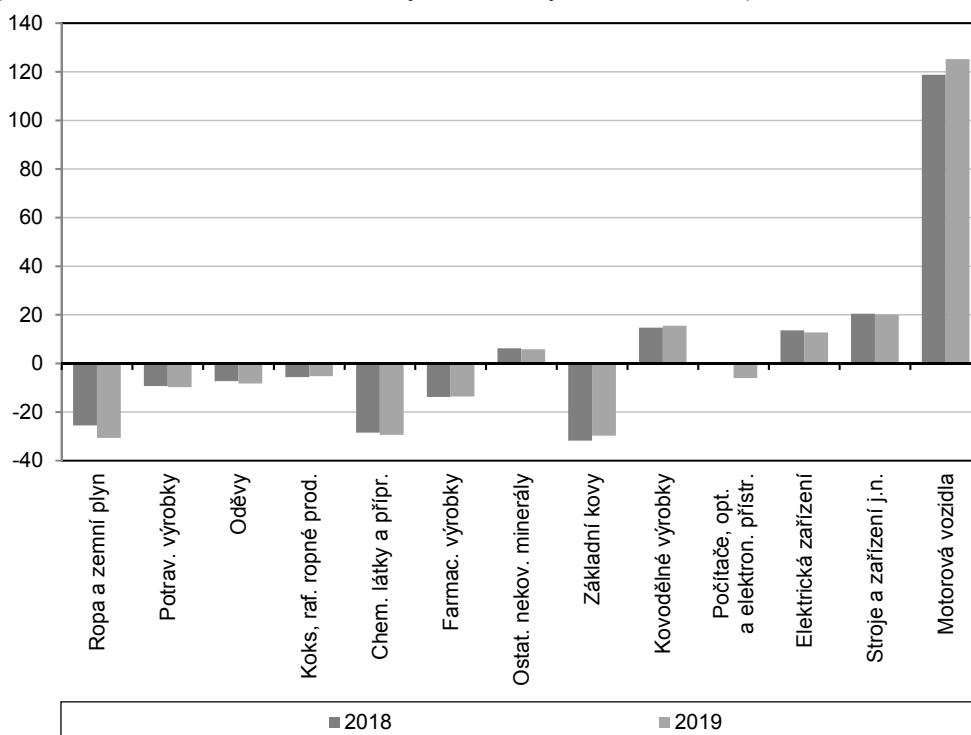
Vzhledem k rychlejšímu růstu dovozu nad vývozem meziročně mírně poklesla hodnota bilance zahraničního obchodu se zbožím o 1,8 mld. korun a dosáhla 54,3 mld. Zatímco přebytek obchodu se zeměmi EU se v 1. čtvrtletí meziročně zvýšil o 25,8 mld. korun, o mírně vyšší částku (27,4 mld.) se prohloubil deficit obchodu se zeměmi mimo Unii. Nejvýrazněji se meziročně zlepšil přebytek se Slovenskem (o 9,9 mld. korun) a dále

s Německem (o 5,7 mld.). Výrazně se prohloubil deficit s Čínou (-11,7 mld. korun), dále s Ruskem (-4,4 mld.) a Tureckem (-4,6 mld.).

Zlepšila se bilance obchodu s motorovými vozidly.

Ve směru zlepšení bilance působil přebytek obchodu s motorovými vozidly, který se v 1. čtvrtletí zvýšil o 6,5 mld. korun, a rovněž rostoucí kladné saldo obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (+2,9 mld. korun) a základními kovy (+2,0 mld.). Naopak deficitně působil obchod s ropou a zemním plynem (prohloubení deficitu o 5,2 mld. korun) a dále s počítači, optickými a elektronickými přístroji (-5,6 mld.).

Graf č. 9 Bilance zahraničního obchodu* ve statistice zahraničního obchodu (kumulace 1. čtvrtletí, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ
*v národním pojetí

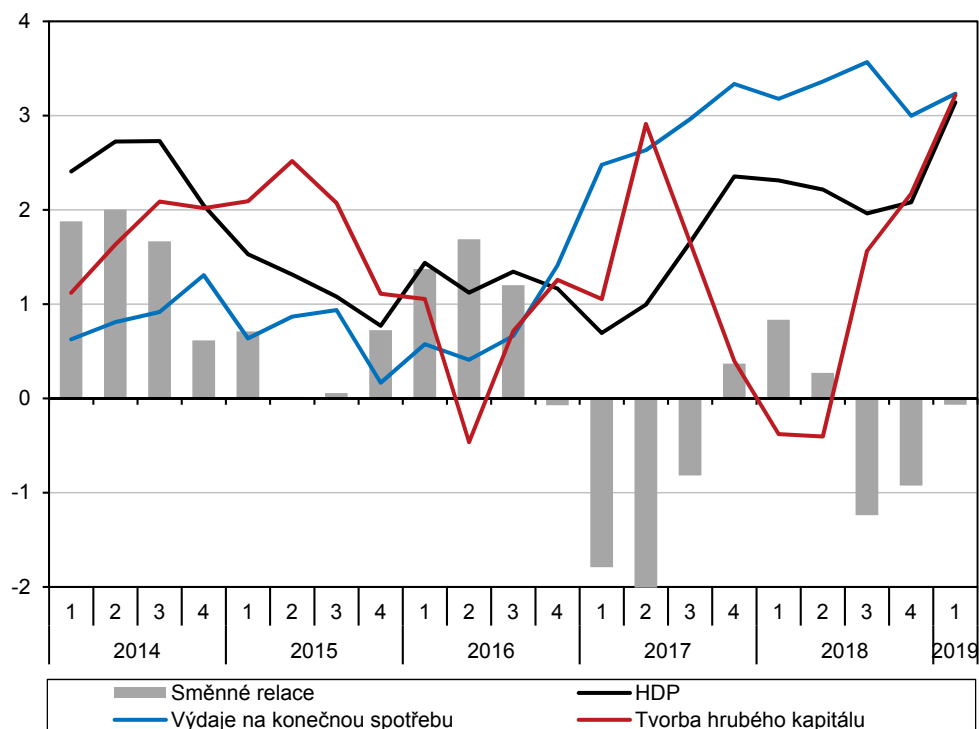

5. Ceny

Celková cenová hladina vzrostla.

Celkový meziroční nárůst cenové hladiny měřený deflátozem HDP v 1. čtvrtletí 2019 dosáhl 3,1 %. To je nejvíce od 3. čtvrtletí 2007. Růst cenové hladiny táhlo spotřební zboží (3,2 %), stejně jako kapitálové statky (3,2 %). Ceny statků spotřebovávaných domácnostmi se meziročně zvýšily o 2,7 %, v případě vládní spotřeby byla dynamika výraznější (4,3 %). Výrazné zrychlení celkové dynamiky tentokrát netlumily směnné relace, které dosáhly 99,9 %.

Graf č. 10 Deflátozy (očistěno o sezónní a kalendářní vlivy, meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ, národní účty

Meziroční růst cen spotřebitelů na počátku roku zrychlil.

Meziroční dynamika spotřebitelských cen od počátku roku 2019 zrychlovala a celkově se v 1. čtvrtletí index meziročně zvýšil o 2,7 %. Jde o výrazný posun v porovnání s dynamikou loňského roku (2,1 %). Přírůstek v letošním 1. čtvrtletí převýšil všechny kvartály loňského roku a je nejvyšší od 4. čtvrtletí 2012. Zrychlení meziročního růstu bylo způsobeno zejména další akcelerací vývoje cen bydlení, vody, energií a paliv. Ty nakonec k celkovému růstu spotřebitelských cen přispěly více než polovinou. Do vývoje významněji promluvil i růst cen alkoholických nápojů a tabáku, potravin a nealkoholických nápojů, ubytování a stravování a ostatního zboží a služeb. Ceny zboží se v 1. čtvrtletí meziročně zvýšily o 2,0 % a ceny služeb o 3,8 %.

Stále zrychlovala dynamika cen bydlení a energií.

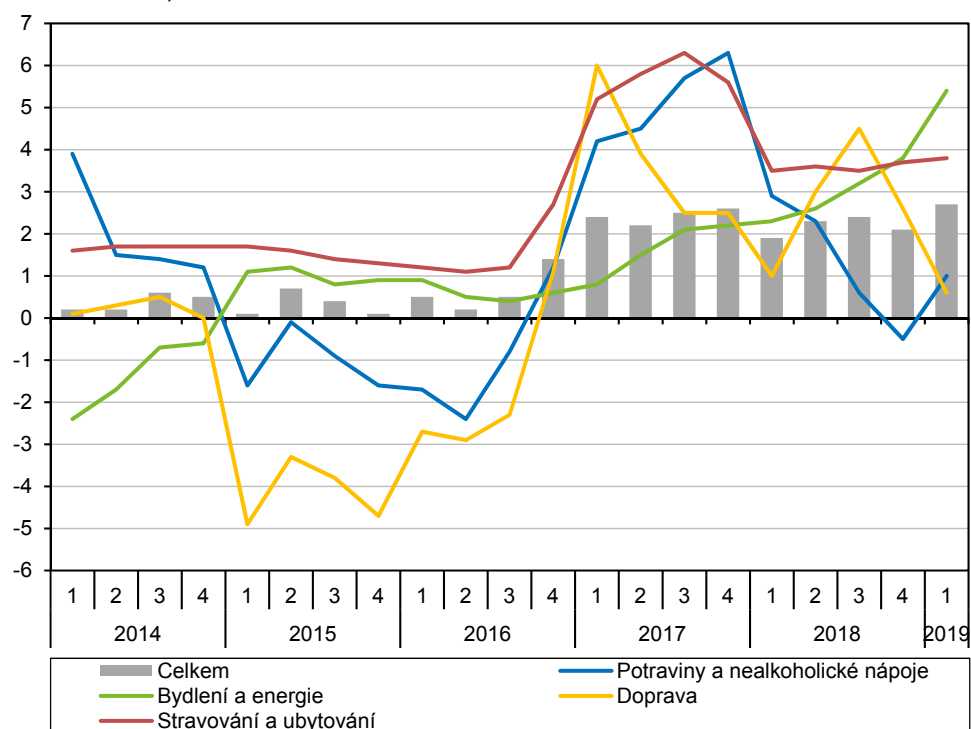
Ceny bydlení, vody, energií a paliv se v 1. čtvrtletí meziročně zvýšily o 5,4 %. To je nejvíce od 2. čtvrtletí 2012. Podobně nárůst ovlivnily samotné náklady na bydlení (imputované nájemné vzrostlo o 5,8 %, nájemné z bytu o 3,7 %) i energie (meziroční přírůstek cen elektrické a tepelné energie, plynu a ostatních paliv 6,2 %). V cenách energií měla hlavní vliv především elektřina, u které meziroční růst cen zrychloval. I na skupinách, které mají ve spotřebním koši nižší váhu, se projevily cenové tlaky. Ostatní služby související s bydlením tak v 1. čtvrtletí meziročně zdražily o 2,1 % (zrychlení o více než 1 p. b.) a běžná údržba a drobné opravy bytu o 4,9 %.

Ostatní oddíly spotřebitelského koše přispěly slaběji.

Všechny ostatní oddíly spotřebního koše s výjimkou odívání a obuvi a také pošt a telekomunikací zaznamenaly v 1. čtvrtletí meziroční růst. Ke zvýšení spotřebitelských

cen z nich nejvýrazněji přispěly alkoholické nápoje a tabák, jejichž ceny narostly o 3,3 %. Zdražení pod vlivem rostoucích nákladů na pracovní sílu se nevyhnulo ani oddílu ostatní zboží a služby (4,3 %, nejvýrazněji se zvýšily ceny výrobků a služeb pro osobní péči a také ceny pojištění a finančních služeb). Ceny potravin a nealkoholických nápojů po mírném meziročním propadu v předchozím čtvrtletí opět vzrostly (1,0 %). Nejvýrazněji k tomu přispěly ceny zeleniny (nárůst o 20,0 %) a pak pekárenské výrobky a obiloviny (2,0 %). Naopak o 9,9 % poklesly ceny ovoce. I v 1. čtvrtletí 2019 pokračoval poměrně silný meziroční růst cen stravování a ubytování (3,8 %). Výrazně oslabila meziroční dynamika cen dopravy. Projevilo se zpomalení růstu cen provozu osobních dopravních prostředků na 2,4 % (v předchozím kvartálu to bylo ještě 7,6 %), silně se projevil i propad cen dopravních služeb o 7,8 % (projev slev na dopravu pro studenty a seniory).

Graf č. 11 Ceny ve vybraných oddílech indexu spotřebitelských cen (meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

Spotřebitelské ceny v EU se v 1. čtvrtletí zvýšily o 1,6 %.

V 1. čtvrtletí 2019 index spotřebitelských cen v EU28 meziročně vzrostl o 1,6 %. Tempo tak v porovnání s předchozím čtvrtletím (2,0 %) zvolnilo. Změnu dynamiky lze spojit se zpomalením meziročního růstu cen bydlení a energií a také dopravy. Pozorované zpomalení mezi 4. čtvrtletím 2018 a letošním 1. kvartálem se týkalo i většiny jednotlivých členů EU. Ceny však meziročně vzrostly ve všech zemích. Nejsilněji se v 1. čtvrtletí meziročně zvýšily ceny spotřebitelů v Rumunsku (3,8 %), Maďarsku (3,2 %) a Lotyšsku (2,8 %). Nejnižší tempo růstu (shodně 0,8 %) měly ceny v Portugalsku, Řecku a Chorvatsku.

Ceny nemovitostí rostly pomaleji než v loňském roce.

Meziroční růst nabídkových cen bytů v Česku v 1. čtvrtletí 2019 zpomalil na 7,4 %. Přitom v mimopražských oblastech dosáhl 6,2 % a v Praze 8,3 %. Ochlazení trhu nemovitostí, které se projevuje například na počtu a objemu nových hypotečních úvěrů, je tak silnější mimo hlavní město. V případě realizovaných cen starších bytů je situace jiná. Celkem se realizované ceny meziročně zvýšily o 10,8 %. V Praze ale rostly pomaleji (8,7 %). Mezičtvrtletní tempo růstu realizovaných cen kleslo na 1,1 %. Pokud jde ale o nové byty v Praze, u těch meziroční nárůst cen dosáhl opět dvouciferného

tempa (14,4 %). Mezičtvrtletně však tyto ceny vzrostly o 1,0 %, o trochu více než v předchozím kvartálu.

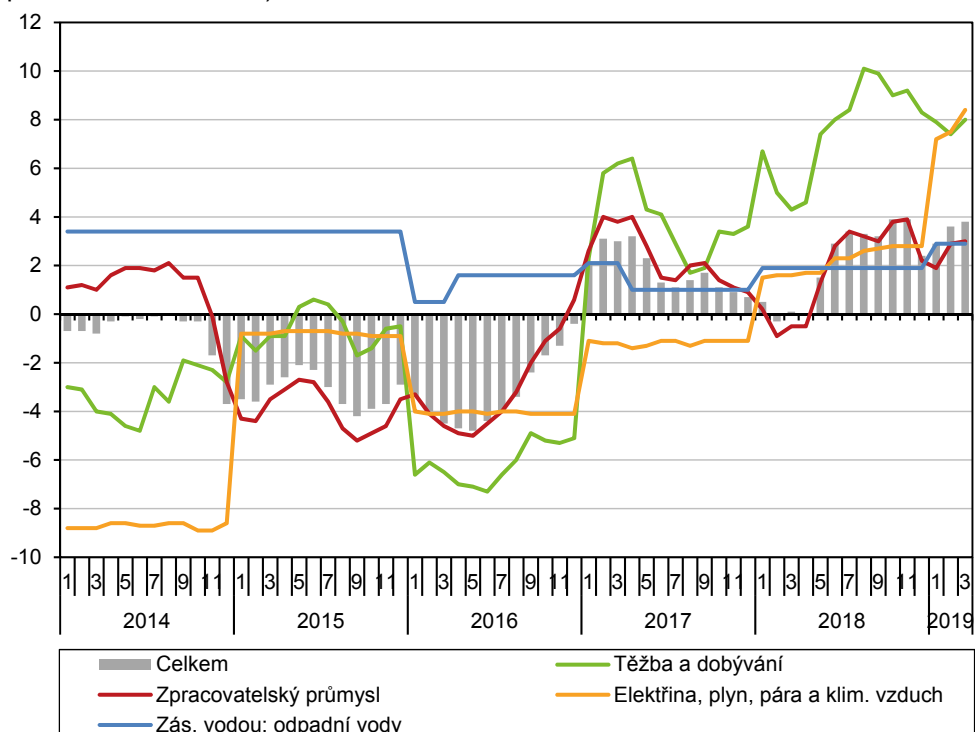
Ceny průmyslových výrobců nebyly tak silně ovlivněny cenami ropy jako v minulém roce.

Ceny průmyslových výrobců v 1. čtvrtletí 2019 meziročně vzrostly o 3,5 %. Nejsilněji ke zvýšení přispěly výrobky a služby zpracovatelského průmyslu (meziroční růst 2,6 %). Ceny rostly napříč celým zpracovatelským průmyslem. Například ceny potravinářských výrobků, nápojů a tabáku se zvýšily o 2,6 %, ceny pryžových a plastových výrobků o 3,7 % a ceny obecných kovů a kovodělných výrobků o 2,9 %. V porovnání s minulým rokem se snížila role koksu a rafinovaných ropných výrobků, přesto k růstu cen podstatně přispěly. Významný byl také nárůst cen dopravních prostředků o 1,2 % a nábytku o 3,9 %. Druhý nejvýznamnější příspěvek k meziroční dynamice cen průmyslových výrobců měly ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu o 7,7 %. Pozorované zrychlení dynamiky přesáhlo 5 p. b. a meziroční tempo v 1. čtvrtletí bylo nejvyšší od 4. kvartálu 2009. Ceny těžby a dobývání se rovněž zvýšily o 7,7 %. Růst cen zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami zrychlil a dosáhl 2,9 %.

Ceny výrobců v EU v 1. čtvrtletí rostly mírněji než v předchozím kvartálu.

Ceny průmyslových výrobců v EU28 se v 1. čtvrtletí 2019 meziročně zvýšily o 3,1 %. Dynamika v porovnání se závěrem loňského roku znatelně zpomalila. Podrobnější rozklad ukazuje, že propad tempa potkal unijní meziroční růst cen v těžbě a dobývání, méně se zvyšovaly ceny ve zpracovatelském průmyslu a také u elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu. Nejrychleji v 1. čtvrtletí meziročně rostly ceny průmyslových výrobců v Lotyšsku (6,2 %), Rumunsku (6,0 %) a Belgii (5,9 %). Naopak přírůstek nižší než 1 % měly ceny v Irsku (0,5 %) a na Maltě (0,8 %). Jen o 1,4 % vzrostly ceny průmyslových výrobců ve Slovinsku.

Graf č. 12 Ceny hlavních skupin průmyslových výrobců (meziroční změna, v %, podle klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

Napjatá situace na trhu práce byla výrazněji patrná na vývoji cen služeb.

Ceny tržních služeb se v 1. čtvrtletí 2019 zvýšily o 2,6 %, což je nejvíce od 4. čtvrtletí 2008. Nejvýrazněji k tomu přispěly služby v oblasti pojištění, zajištění a penzijního financování, kde meziroční přírůstek v 1. čtvrtletí zrychlil na 7,4 %. Zejména pod vlivem

zrychlení růstu cen nákladní železniční dopravy došlo ke zvýšení tempa růstu cen pozemní a potrubní dopravy na 2,2 %. Významný příspěvek měly i ceny služeb v oblasti programování a poradenství a souvisejících službách. Jejich růst zrychlil o více než 2 p. b. na 2,8 %. V 1. čtvrtletí se silně zvyšovaly ceny reklamních služeb a průzkumu trhu (5,4 %). Napjatá situace na trhu práce ovlivňovala většinu služeb, nejlépe je ale patrná na dalším zrychlení meziroční dynamiky cen služeb v oblasti zaměstnání (na 10,4 %, přitom srovnávací základna minulého roku byla poměrně vysoká).

Růst cen zemědělské výroby táhla rostlinná produkce ovlivněná nižší úrodou v minulém roce.

Ceny zemědělské výroby (včetně ryb) v 1. čtvrtletí roku meziročně stouply o 6,9 %. Oproti roku 2018 se dynamika cen zvýšila, a to zejména pod vlivem růstu cen rostlinné výroby, který poměrně prudce zrychlil na 14,8 %. Postupně se totiž začaly projevat nižší výnosy minulého roku, které tlačily vzhůru ceny některých významných plodin, zejména obilovin (meziroční navýšení cen v 1. čtvrtletí o 18,4 %, z toho pšenice o 19,8 %, ječmen o 18,6 %). Ceny průmyslových plodin se zvýšily o 8,2 %, především pod vlivem olejnin (9,7 %, z toho cena semen máku se zvýšila o 86,8 %). Dále zdražily brambory (včetně sadby) o 47,9 %, z toho konzumní brambory o 82,7 %. Ceny živočišné výroby pokračovaly v meziročním poklesu, který však byl slabší než v předchozích čtvrtletích (-1,7 %). Mírný pokles přetrvával u cen hospodářských zvířat (-1,8 %). Snižovaly se ceny skotu (-3,3 %) i prasat (-2,7 %), mírně vzrostly ceny drůbeže (1,4 %). Živočišné výrobky také zlevnily (-1,5 %), především pod vlivem klesajících cen vajec (-18,0 %).

Meziroční dynamika cen zahraničního obchodu byla v 1. čtvrtletí kladná.

Ceny vývozu se v 1. čtvrtletí 2019 meziročně zvýšily o 3,0 %. Rostly ceny všech komoditních skupin klasifikace, což je však do velké míry dáno i srovnávací základnou. Mezičtvrtletně se ceny exportu snížily o 0,4 %. Výrazně meziročně rostly ceny exportovaných minerálních paliv a maziv (8,9 %), dále průmyslového spotřebního zboží (4,3 %) a polotovarů²⁷ (3,9 %). V případě minerálních paliv se však projevila nízká srovnávací základna 1. čtvrtletí 2018. Mezičtvrtletně ceny minerálních paliv klesly o 4,5 %. K meziročnímu růstu dále přispělo i mírné zvýšení cen strojů a dopravních prostředků (2,2 %), které má vzhledem k vysoké váze skupiny výraznější dopad. Ceny importu se v 1. čtvrtletí meziročně zvýšily o 2,8 %. I zde se projevila nízká srovnávací základna minulého roku. Mezičtvrtletně se ceny snížily o 1,1 %. Nejvýrazněji meziročně rostly ceny dovezených minerálních paliv (8,0 %) a ostatních surovin²⁸ (7,1 %). Ceny chemikálií se zvýšily o 3,6 %.

Směnné relace v 1. čtvrtletí 2019 byly kladné.

Meziroční směnné relace v 1. čtvrtletí byly kladné (100,2 %). Kladných směnných relací dosahoval obchod s polotovary (102,4 %), průmyslovým spotřebním zbožím (103,1 %), nápoji a tabákem (105,6 %), potravinami a živými zvířaty (104,1 %) a minerálními palivy a mazivy (100,8 %). Záporných směnných relací dosáhl obchod s ostatními surovinami (94,1 %), chemikáliemi a příbuznými výrobky (97,6 %) a stroji a dopravními prostředky (98,9 %).

²⁷ Názvem polotovary jsou označeny tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu (SITC 6).

²⁸ Názvem ostatní suroviny jsou označeny surové materiály, nepoživatelné, s výjimkou paliv (SITC 2).

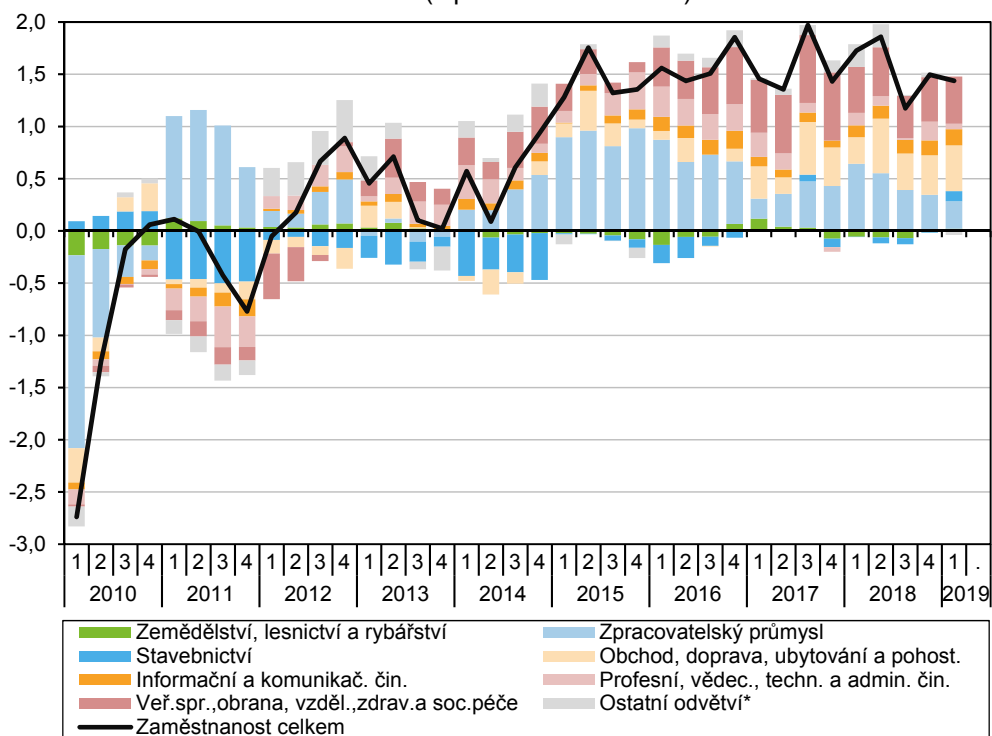
6. Trh práce

Údaje v 1. čtvrtletí 2019
dřívější obavy
z výraznějšího zvolnění
růstu zaměstnanosti
nepotvrdily.

Nedostatek pracovní síly
zůstává nejvýznamnější
bariérou růstu podniků
zejména v sekundárním
sektoru.

Na tuzemském pracovním trhu přetrvávalo i v 1. čtvrtletí napětí pramenící z nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovní síle. Z tohoto stavu profitovali jak stávající zaměstnanci hledající lepší pracovní uplatnění, tak nezaměstnaní a část ekonomicky neaktivních, kteří mohli snáze nalézt práci. Počet pracovníků²⁹ opět ustanovil nový rekord v éře samostatné ČR (5,48 mil.). Meziročně byl vyšší o 1,4 %, oproti poslední čtvrtině loňského roku pak o 0,5 %. Náznaky citelnějšího zvolnění růstu, které byly signalizovány výsledky mj. i konjunkturálních průzkumů ve druhé polovině loňského roku, se tak prozatím nepotvrdily. Situace se ale lišila mezi odvětvími. Zatímco v průmyslu se krátkodobá očekávání zaměstnanosti³⁰ nadále snižovala (až do mírně záporného pásma, nejnižší od počátku roku 2014), v tržních službách³¹ (vč. obchodu) došlo v 1. čtvrtletí ke stabilizaci, a ve stavebnictví dokonce pozitivní vyhlídky dále sílily. Podíl podniků považujících nedostatek pracovní síly za významnou bariéru svého růstu od počátku letošního roku mírně klesl, nadále ale zůstal na prahu 2. čtvrtletí vysoký – zejména v průmyslu (36 %) a stavebnictví (42 %).

Graf č. 13 Celková zaměstnanost (meziročně v %) a příspěvky hlavních odvětví k meziroční změně zaměstnanosti (v procentních bodech)

*Zahrnuje odvětví: těžba a energetika; peněžnictví a pojišťovnictví; činnosti v oblasti nemovitostí; kulturní, zábavní a rekreační činnosti; ostatní služby.
Zdroj: ČSÚ (národní účty)

K meziročnímu růstu
zaměstnanosti přispělo
hlavně vyšší zapojení
ekonomicky neaktivních.

Údaje z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) naznačily, že k meziročnímu růstu zaměstnanosti přispělo letos hlavně vyšší zapojení dříve ekonomicky neaktivních, vliv redukce nezaměstnanosti byl méně významný. Tento stav přetrvával již čtvrté čtvrtletí v řadě. S tím souvisí i trend redukce počtu ekonomicky neaktivních, kteří chtějí pracovat³²,

²⁹ Pokud není uvedeno jinak, jsou v této kapitole údaje o zaměstnanosti uvedeny v pojetí národních účtů v očištění o sezónní vlivy.

³⁰ Očekávání vyjádřená dle sezónně očištěných údajů z konjunkturálních šetření jako rozdíl (v p. b.) mezi podílem podniků očekávajících v nejbližších třech měsících navýšení zaměstnanosti a podniků vyhlížejících naopak redukci stavu svých pracovníků.

³¹ Očekávání se ale významně lišila dle odvětví. Růst zaměstnanosti signalizovaly vedle obchodu hlavně podniky v informačních a komunikačních činnostech a také v profesních, vědeckých a technických činnostech, dále též v odvětvových oddělech skladování a vedlejší činnosti v dopravě a rovněž v činnostech souvisejících se zaměstnáním (pracovní agentury). Negativní vyhlídky byly patrné v poštovních a kurýrních činnostech, telekomunikacích, v peněžnictví a v odvětví administrativních a podpůrných činností (vyjma pracovních agentur).

³² Jde o osoby, které nepracují, aktivně práci nehledají (tudíž nesplňují podmínku pro zařazení mezi nezaměstnané), ale vyjadřují ochotu pracovat (bez ohledu na schopnost rychle do nového zaměstnání nastoupit).

jejichž četnost se přiblížila 100tisícové hranici (od konce poslední recese z počátku roku 2013 skoro o polovinu) a byla téměř totožná s počtem nezaměstnaných. Významným zdrojem růstu pracovní síly v Česku stále zůstává i zahraniční migrace³³.

Těžiště vyšší zaměstnanosti bylo nadále ve službách. Průmysl naopak zvolňoval.

K vyšší zaměstnanosti přispěl v 1. čtvrtletí téměř ze tří čtvrtin sektor služeb, v němž sílily především informační a komunikační činnosti (+5,5 % meziročně). Dařilo se i obchodu a odvětvím úzce vázaným na cestovní ruch. Nová pracovní místa vytvářely i veřejné služby, zejména ty v oblasti vzdělávání a zdravotní i sociální péče. Ve zpracovatelském průmyslu byl růst „stlačen“ pod 1 % (nejslabší meziroční tempo za posledních osm čtvrtletí), ve srovnání s předchozím čtvrtletím zaměstnanost již podruhé v řadě pouze stagnovala. Zvolnění dynamiky tvorby pracovních míst v průmyslu souviselo se zhoršením výkonových ukazatelů tohoto odvětví umocněným přetrvávajícími nejistotami na zahraničních trzích. Mohl se již také projevit vliv vyšších investic do vyspělých technologií snižujících nároky na pracovní sílu a posilujících produktivitu práce v některých průmyslových odvětvích. Naopak v nezpracovatelských průmyslových oborech se tempo zaměstnanosti mírně zvyšovalo (na +1,3 %), neboť tradiční útlum v těžbě a dobývání byl kompenzován rozvojem energetiky. K obratu došlo ve stavebnictví, kde se počet pracovníků poprvé od konce roku 2010 meziročně navýšil (o 1,3 %).

Pokračovala stagnace počtu sebezaměstnaných.

K růstu celkové zaměstnanosti dále přispívali téměř výhradně jen zaměstnanci, počet sebezaměstnaných³⁴ se shodně jako v předchozích třech letech příliš neměnil (při jejich mírném růstu ve zpracovatelském průmyslu či v IT a poklesu v oblasti nemovitostí nebo ve finančním sektoru). Z hlediska věkové skladby působilo pozitivně na zaměstnanost prodloužení zákonného i skutečného věku odchodu do důchodu³⁵. Pokračovaly i další strukturální změny – do věku s nejvyšší mírou ekonomické participace se posouvaly populačně silné ročníky 70. let. Průměrný věk pracovní síly se tak dále zvyšoval.

Průměrný věk pracovníků se dále zvyšoval. Rostla ekonomická aktivita lidí v postproduktivním věku.

Počet odpracovaných hodin rostl nadále svižněji než celková zaměstnanost.

Zatímco meziroční růst zaměstnanosti v ekonomice letos nepatrně zvolnil, tempo u počtu odpracovaných hodin se mírně zvýšilo (na 2,4 %, za celý loňský rok 2,0 %). Mírný předstih dynamiky odpracované doby nad celkovou zaměstnaností přetrvává již čtvrtým rokem v řadě. Může to souviset s častějším využíváním přesčasové práce (v prostředí dlouhodobě plně neuspokojené poptávky po pracovní síle). Zároveň to také nepřímo naznačuje, že častější využívání zkrácených forem pracovních úvazků se v tuzemské ekonomice prosazuje jen velice pozvolna³⁶.

Za mírným poklesem míry nezaměstnanosti stály, podobně jako po většinu loňského roku, výhradně ženy.

Sezónně očištěná obecná míra nezaměstnanosti se letos, podobně jako v roce 2018, snižovala již jen nepatrně. V březnu dosahovala 2,0 % a meziročně se snížila o 0,3 p. b. Jestliže u mužů nezaměstnanost více než rok stagnuje, u žen dochází ke stále relativně významnému (byť v tempu slábnoucímu) poklesu. Rozdíl v míře nezaměstnanosti žen a mužů byl v březnu jen 0,5 p. b. – nejméně v novodobé historii. V posledních třech letech přispívali k redukci celkové nezaměstnanosti z více než poloviny lidé, kteří byli bez práce déle než rok. Ve 4. čtvrtletí 2018 ale jejich příspěvek citelně oslabil a tento trend pokračoval i na začátku roku (příspěvek 30 %). Pokles podílu dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti se tak zastavil – v 1. čtvrtletí činil 31,8 %, což bylo stále o více než 10 p. b. pod úrovní v EU. ČR dále držela pozici státu s nejnižší mírou nezaměstnanosti mezi státy EU – u nezaměstnanosti žen to platilo sedm čtvrtletí v řadě, u mužů dokonce již dvacet.

³³ Nepřímo o tom vypovídá i počet cizinců s trvalým či přechodným pobytem. Dle předběžných údajů Ředitelství služby cizinecké policie jich na konci dubna roku 2019 v ČR legálně pobývalo 571 tis., ve srovnání s koncem loňského roku o 4 tis. více. Za stejné období roku 2018 činil ale přírůstek 12 tis. osob. Toto zpomalení by mohlo souviset se slabším růstem poptávky v oblasti agenturní zaměstnanosti v průmyslu.

³⁴ Z podrobnějších údajů VŠPS za 1. čtvrtletí 2019 plyne, že mírné navýšení celkového počtu podnikatelů se zaměstnanci (+4 tis.) bylo z větší části kompenzováno nevýznamnou redukcí v kategorii podnikatelů bez zaměstnanců.

³⁵ Vzrostl např. počet pracujících ve věku 65 a více let (meziročně o 7 tis., resp. o 4,9 %). Trend mírného růstu míry zaměstnanosti je u mužů i žen v této věkové skupině v Česku patrný již po roce 2014.

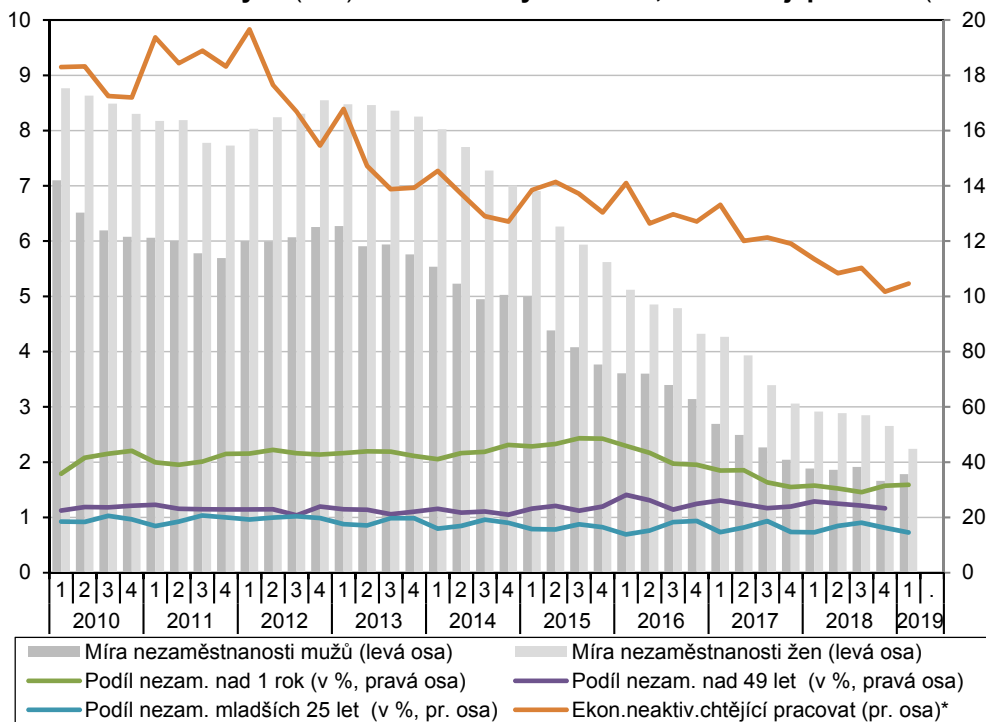
³⁶ Z údajů VŠPS plyne, že ve 4. čtvrtletí 2018 pracovalo v rámci věkové skupiny 15 až 64 let touto formou jen 2,6 % mužů a 11,0 % žen. O pět let dříve činily obdobné podíly 2,5 % a 9,9 %.

Nezaměstnanost klesala v drtivé většině států EU. Ve většině novějších členských zemí dosahovala historických minim.

V EU činila v 1. čtvrtletí obecná míra nezaměstnanosti 6,8 %, ve státech eurozóny 8,1 %. Nezaměstnanost se meziročně snížila napříč všemi státy EU vyjma Švédska a Dánska (+0,2, resp. +0,1 p. b.). Ve většině novějších členských zemí (vyjma Slovinska, Kypru a států Pobaltí), ale i např. v Německu či Velké Británii klesla celková míra nezaměstnanosti na historická minima (ve srovnatelné řadě od počátku 90. let).

Graf č. 14 Obecná míra nezaměstnanosti mužů a žen, podíl vybr. skupin osob na všech nezaměstnaných (v %) a ekonomicky neaktivní, kteří chtějí pracovat (v tis.)*

Poznámka: údaje týkající se míry nezaměstnanosti jsou sezónně očištěny.
*Jde o osoby, které neppracují, aktivně práci nehledají (a nesplňují tak podmínky ILO pro nezaměstnané), ale přitom uvádějí, že by chtěly pracovat.
Zdroj: ČSÚ (výběrové šetření pracovních sil)

Počet volných pracovních míst v ekonomice pokořil nový rekord. Jejich růstové tempo ale od počátku roku citelně zvolnilo.

Poptávka po pracovních zůstává v ČR nadále silná. Počet volných pracovních míst nabízených úřady práce meziměsíčně rostl (navzdory sezónním vlivům) nepřetržitě od konce roku 2016. Na konci března činil rekordních 339 tis. Tempo růstu nových míst ale zpomalovalo (během 1. čtvrtletí 2019 se počet míst zvýšil o 15 tis., za stejné období roku 2018 ale o 37 tis.). Nerovnoměrnost přírůstku volných míst (86 tis. meziročně) z pohledu kvalifikačních nároků³⁷ i regionů³⁸ se dále prohlubovala, místa vznikala relativně nejvíce v regionech, kde již byla míra nezaměstnanosti podprůměrná. Na jedno volné místo připadalo v březnu 0,7 uchazeče. Převis poptávky nad nabídkou pracovní síly, jenž je na celorepublikové úrovni patrný již od loňského dubna, signalizovalo deset krajů a bezmála tři pětiny okresů ČR³⁹. Nabídka míst zůstává vysoká i v mezinárodním pohledu. Dle míry volných pracovních míst (v 1. čtvrtletí 6,4)⁴⁰ dosahovalo Česko v rámci států EU čelných pozic. Nejvyšší byla v administrativních a podpůrných činnostech (30), nejnižší ve vzdělávání a energetice (mírně pod 1). Meziročně silně rostla ve stavebnictví (z 10,6 na 15,7), snižovala se naopak jen v peněžnictví a pojišťovnictví (z 1,5 na 1,1).

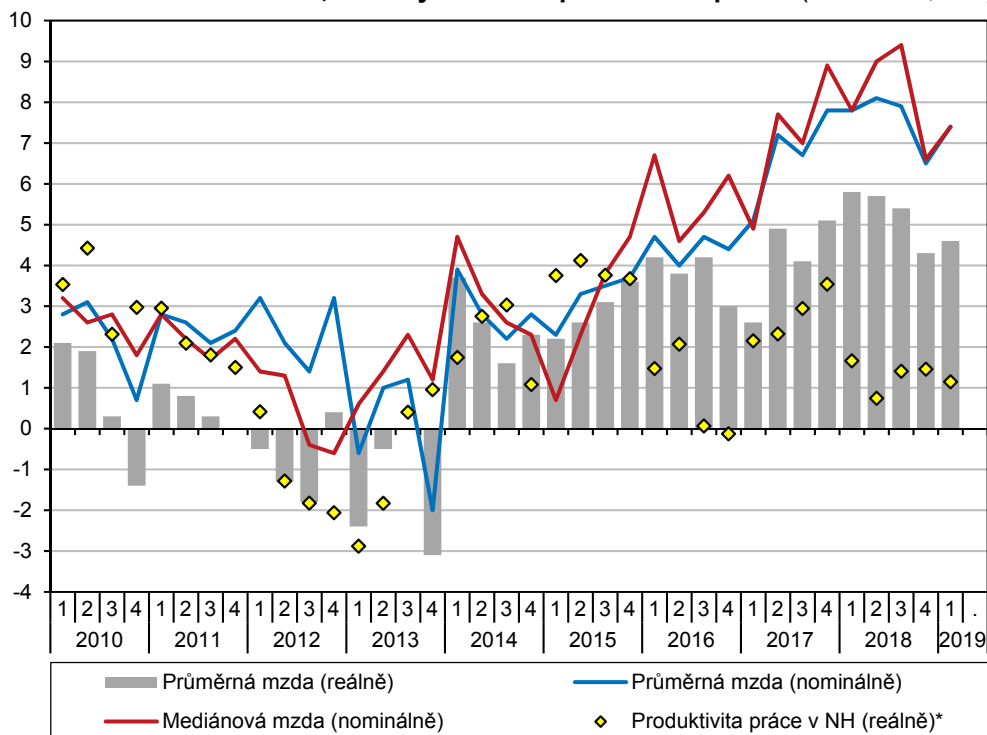
Míra volných míst rostla svižně ve stavebnictví, klesala pouze ve finančnictví.

³⁷ Téměř 91 % se na růstu pracovních míst podílely pozice s velmi nízkými deklarovanými kvalifikačními nároky (maximálně základní vzdělání). Počet těchto míst se meziročně zvýšil o třetinu, naopak míst pro středoškolačky bez maturity či s maturitou přibýlo shodně „jen“ o necelých 7 %. Místa, pro něž postačovalo maximálně základní vzdělání, se na celkové nabídce pracovních pozic na konci letošního března podílela již 68 %.

³⁸ Plných 71 % celorepublikového meziročního přírůstku míst připadalo pouze na čtyři kraje (Prahu, Středočeský, Plzeňský a Pardubický). Naopak kraje s dlouhodobě nadprůměrnou nezaměstnaností (Karlovarský, Ústecký, Olomoucký a Moravskoslezský) se podílely jen 8 %.

³⁹ Více než 3,0 uchazeče „bojovalo“ v březnu 2019 o volné místo pouze v okresech (Karviná, Jeseník, Znojmo a Ústí nad Labem).

⁴⁰ Vyjadřuje poměr počtu volných pracovních míst k součtu volných i obsazených pracovních míst. Údaje vycházejí ze statistik Eurostatu, nejsou sezónně očištěné a nezahnují odvětví zemědělství, lesnictví a rybnictví. Míra volných míst se ve 4. čtvrtletí 2018 v EU rovnala 2,3. Nadprůměrných hodnot dosahovaly vedle ČR (6,0) také Belgie, Nizozemsko, Německo, Rakousko, Velká Británie a Maďarsko (v rozmezí 2,7 až 3,4), nejnižší pak Řecko (0,4), Španělsko, Portugalsko a překvapivě i Irsko (shodně 0,9). V EU se míra meziročně zvýšila o 0,3 p. b.

Graf č. 15 Průměrná mzda, mzdový medián a produktivita práce* (meziročně, v %)

*Podíl sezonně neочиštěného HDP a zaměstnanosti (v pojetí národních účtů).

Zdroj: ČSÚ (národní účty)

Náznaky oslabení růstu průměrných mezd z konce loňského roku se zatím nepotvrdily.

Více než 8% mzdový růst ve finančním sektoru byl tažen výplatou mimořádných odměn. Dařilo se i obchodu, jenž těžil z pokračujících pozitivních nálad spotřebitelů.

Podprůměrný mzdový růst při současném nadprůměrném růstu počtu zaměstnanců přetrvává v Praze již od konce poslední recese.

Tempo růstu kupní síly mezd mírně zvolnilo, přesto zůstalo vysoké.

V 1. čtvrtletí 2019 činila (dle podnikových statistik) průměrná hrubá nominální měsíční mzda zaměstnanec v ekonomice 32,5 tis. korun a meziročně vzrostla o 7,4 % (podobně jako za celý loňský rok: 7,5 %). Mezičtvrtletní růst se letos opět přiblížil 2 % (obdobná tempa vykazoval i po většinu loňského roku, pouze v jeho závěru tempo mírně kleslo na 1,5 %). Náznaky zvolňování růstu, indikované údaji v konci roku 2018, se tak zatím příliš nepotvrdily. To může souviset i se silným letošním růstem průměrných mezd ve finančním sektoru (+8,3 % meziročně) ovlivněným mimořádnými odměnami vázanými na velmi dobré hospodářské výsledky roku 2018. Roli patrně sehrálo i „posunutí“ navýšení platových tarifů ve školství až na počátek roku 2019. Ve zpracovatelském průmyslu ale růst slábl (na 6,4 %, za celý loňský rok 7,0 %). Opačně tomu bylo v jiném váhově významném odvětví – obchodu (8,0 % oproti 6,8 %). Nejméně rostly v 1. čtvrtletí mzdy v informačních a komunikačních činnostech (4,3 %), absolutně to ale bylo téměř dvojnásobně (2 471 korun) oproti průměru za celou ekonomiku. Druhý extrém představoval nebývale vysoký růst mezd v kulturních, zábavních a rekreačních činnostech (16,8 %), který se ale soustředil v segmentu mimo oblast veřejných služeb. V rámci nich rostly nejvíce výdělky pracovníkům ve vzdělávání (o téměř 10 %). I tak jejich průměrná měsíční výše za úrovní národního hospodářství stále mírně zaostávala. O tom, že opakovaný růst hranice minimální mzdy přestává hrát klíčovou roli v meziodvětvové diferenciaci mzdové dynamiky, svědčí i slabší vykazovaný růst průměrných mezd v odvětví tradičně s nejnižší mzdovou úrovní – ubytování, stravování a pohostinství (7,0 %, resp. 7,3 % za celý rok 2018). Z pohledu regionů se v 1. čtvrtletí mzdový růst příliš neodlišoval – nejvyšší byl ve Středočeském a Olomouckém kraji (shodně 7,9 %), nejnižší na Vysočině (6,5 %) a v Praze (7,0 %). Podprůměrný mzdový růst při současném nadprůměrném růstu počtu zaměstnanců přetrvává v metropoli již od konce poslední recese. Zčásti to souvisí s tím, že v posledních čtvrtletích spočívá růst nových pracovních míst v tuzemsku hlavně na službách a ty hrají klíčovou roli na metropolitním pracovním trhu. Z pohledu domácností zůstává pozitivní, že nadále svižně roste kupní síla mezd. Přestože mírně vztlínající inflace letos „ukrojila“ z růstu výdělků více než třetinu, reálná hodnota průměrných mezd byla meziročně o 4,6 % vyšší. V rámci 1. čtvrtletí šlo o druhé nejsilnější tempo za posledních dvanáct let (po loňských 5,8 %).

7. Měnové podmínky

Hlavní měnověpolitické sazby se v 1. čtvrtletí neměnily.

V průběhu 1. čtvrtletí nedošlo ke změně základních měnověpolitických sazeb. Dvoutýdenní repo sazba tak setrvala na úrovni platné od počátku listopadu 2018, tedy 1,75 %, diskontní sazba na 0,75 % a lombardní sazba na 2,75 %. Směnný kurz koruny vůči euru se v průběhu 1. kvartálu pohyboval v pásmu 25,50⁴¹ až 25,90 koruny za euro. Ve srovnání se stejným obdobím minulého roku byl kurz v průměru slabší, a to o 1,1 %. Kurz koruny vůči dolaru v průběhu čtvrtletí fluktoval výrazněji (mezi 22,19 a 23 korunami). Zároveň byl jeho čtvrtletní průměr o 9,4 % slabší než v loňském roce.

V 1. čtvrtletí klesaly výnosy na vládních dluhopisech s dlouhodobou splatností.

Poprvé od roku 2009 mezibankovní sazba PRIBOR překonala hranici 2 %. Posun vzhůru však dosáhl řádově setin p. b. a ke konci března úroková sazba činila 2,03 %. Úrokové sazby na vládních dluhopisech měly dynamičtější vývoj. Krátkodobé dluhopisy (se splatností do dvou let) měly ke konci března průměrný výnos 1,71 %. Ten se v průběhu 1. čtvrtletí zvýšil o 0,19 p. b. Přesně opačně se vyvíjel průměrný výnos dluhopisů s dlouhodobou splatností (10 let). Z prosincových 2,01 % klesl na 1,82 %. Poklesly i úrokové sazby u všech typů splatnosti vládních dluhopisů v eurozóně.

Mírně rostly sazby na klientských vkladech s dohodnutou splatností.

Ačkoli mezibankovní sazby v 1. kvartále v podstatě příliš nerostly, do výše úroků na klientských účtech se jejich dřívější růst alespoň zčásti promítal. Průměrná úroková sazba na běžných účtech domácností k 31. 3. činila 0,04 %. Průměrné úročení tedy v porovnání s koncem roku 2018 pokleslo. Naopak pokračoval růst úrokových sazeb na vkladech s dohodnutou splatností. V porovnání s koncem roku 2018 se zvýšily o 0,11 p. b. a ke konci března v průměru dosáhly 1,46 %. V případě nefinančních podniků došlo k drobnému růstu úrokových sazeb na běžných účtech. Ke konci března průměrné úročení dosáhlo 0,16 %. U vkladů s dohodnutou splatností pro nefinanční podniky se průměrná úroková sazba zvýšila mezi koncem prosince a března o 0,12 p. b. na 1,35 %.

Zvyšovala se peněžní zásoba ve formě vkladů s dohodnutou splatností.

Růst úročení termínovaných vkladů se po několika letech propadu projevil nárůstem vložených prostředků. Zatímco objem netermínovaných vkladů celkově meziročně vzrostl v 1. čtvrtletí o 4,0 %, termínované vklady se zvýšily o 23,2 %. Těžiště nárůstu však spočívalo zejména v oblasti krátkodobých a střednědobých vkladů (do pěti let) a částečně se projevila jednorázová změna ve způsobu vykazování⁴². Popsaný vývoj sazeb se promítl i do vývoje peněžní zásoby. Zatímco meziroční růst oběživa a jednodenních vkladů dosáhl 2,2 %, tedy nejméně za posledních deset let, objem peněžních prostředků ve formě vkladů s dohodnutou splatností do dvou let se zvýšil o 37,6 %.

Opět kleslo úročení spotřebních úvěrů pro domácnosti.

Průměrná úroková sazba úvěrů na spotřebu pro domácnosti k 31. 3. činila 8,4 %. To je o 0,23 p. b. méně než na konci roku 2018. Sazba klesla u všech typů fixací. V případě úvěrů na nákup bytové nemovitosti se průměrná úroková míra od prosince 2018 nepatrně zvýšila a ke konci března dosáhla 2,97 %. Růst úročení však má původ v úvěrech na bydlení ze stavebního spoření. Samotné hypoteční úvěry byly po celé 1. čtvrtletí úročeny prakticky stejně jako na konci roku 2018. Průměrné úročení úvěrů pro nefinanční podniky se oproti konci minulého roku celkově téměř nezměnilo (3,32 % k 31. 3.). Úročení úvěrů do 7,5 mil. korun se totiž zvýšilo na 4,34 % a v případě úvěrů mezi 7,5 a 30 mil. korun kleslo na 3,31 %. Úročení velkých půjček nad 30 mil. korun zůstalo téměř nezměněno na 3,23 %.

⁴¹ Kurzy devizového trhu vyhlášené ČNB v pracovních dnech. Není-li uvedeno jinak, jsou veškeré údaje převzaty z databáze ARAD České národní banky.

⁴² Podle komentáře ČNB v lednu 2019 došlo v bankovní statistice oproti prosinci 2018 k poklesu kreditních zůstatků na běžných účtech zejména v sektoru domácností. Tento výkyv byl způsoben jednorázovou překlasiifikací ze strany vykazujících subjektů do úsporných vkladů na požádání.

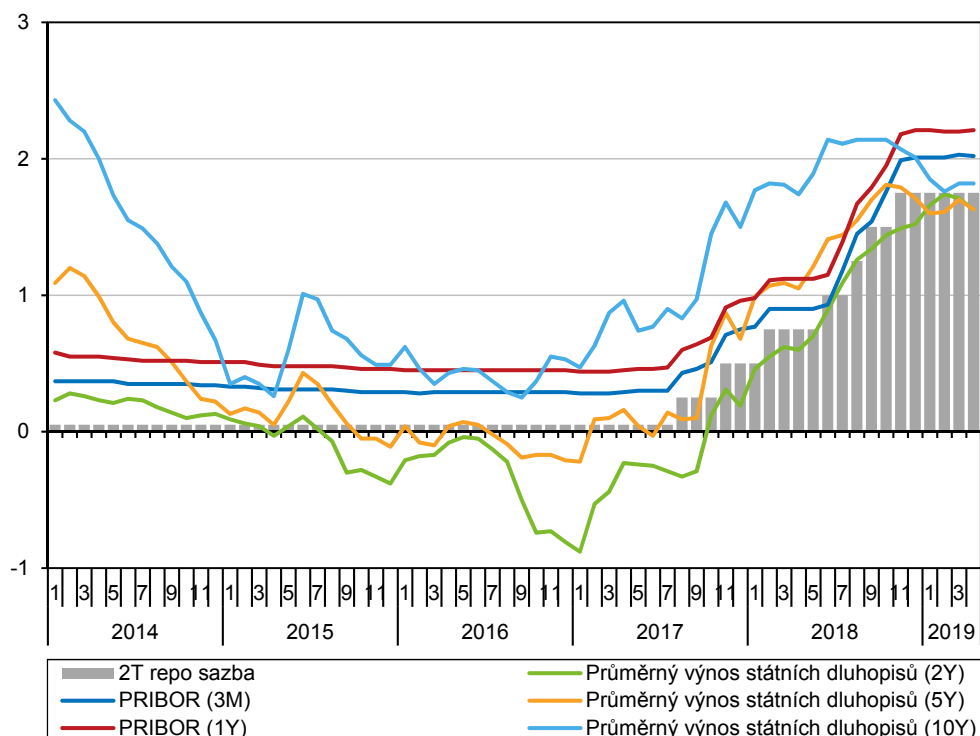
Zpomalil růst objemu úvěrů na spotřebu i bydlení.

Objem poskytnutých spotřebitelských úvěrů domácnostem se ke konci 1. čtvrtletí meziročně zvýšil o 8,0 %. Jedná se o mírné zpomalení tempa v porovnání s 2. pololetím minulého roku. Celkový objem poskytnutých úvěrů na bydlení meziročně vzrostl o 7,9 %, což je nejpomalejší tempo od 1. čtvrtletí 2016. Vývoj samotných hypotečních úvěrů byl zkreslen změnou v metodice vykazování⁴³. Zaznamenaný meziroční nárůst o 10,8 % byl zčásti způsoben překlasifikováním části spotřebních úvěrů na bydlení na hypoteční úvěry. Počet nových hypotečních smluv dosáhl v 1. čtvrtletí 36,1 tisíce (nejméně od března 2014) a meziročně poklesl o 9,9 tisíce. Objem nově poskytnutých hypoték dosáhl ve stejném období 82,7 mld., což znamenalo meziroční pokles ve výši 11,5 mld. korun (12,2 %). Zadlužení domácností k 31. 3. dosahovalo 1 727,0 mld. korun a meziročně se zvýšilo o 6,7 %, což představuje zpomalení oproti loňskému roku asi o 0,5 p. b. Zmírnil se růst zadlužení na spotřebu (na 4,8 %), ale především na bydlení (na 7,8 %).

Podíl úvěrů v cizí měně ke konci března činil 31,6 % z celkového objemu úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům.

Dynamika úvěrů poskytnutých v jednotlivých odvětvích opět odrážela situaci v reálné ekonomice. Zpracovatelský průmysl si udržel solidní tempo (meziroční nárůst úvěrů o 6,4 %). Stavebnictví se stále dařilo, což se projevilo na dvouciferném růstu výše poskytnutých úvěrů (13,7 %). Silně rostly také úvěry poskytnuté v informačních a komunikačních činnostech (17,4 %). Růst objemu úvěrů a pohledávek nefinančních podniků se i v 1. čtvrtletí 2019 soustředil do úvěrů se střednědobou splatností (17,6 %) a zejména do úvěrů v cizí měně. Celkově tyto půjčky dosáhly 31,6 % z celkového objemu úvěrů pro nefinanční podniky. Krátkodobé úvěry v cizí měně tvořily 30,9 % ze všech krátkodobých úvěrů, podíl střednědobých úvěrů v cizí měně v 1. čtvrtletí poprvé překonal 40 %.

Graf č. 16 Tržní úrokové sazby (v %)

Zdroj: ČNB

⁴³ V důsledku úpravy definice hypotečního úvěru podle novelizovaného zákona č. 190/2004 Sb., s účinností od 4. 1. 2019, o dluhopisech.

8. Státní rozpočet

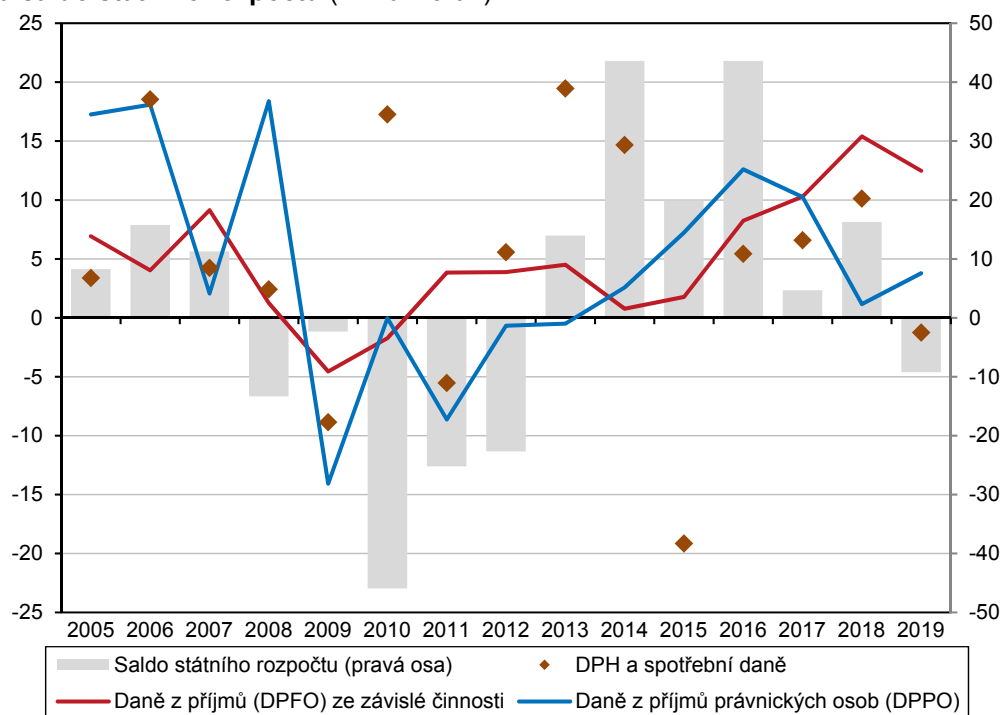
Hospodaření státního rozpočtu se po šesti příznivějších letech v 1. čtvrtletí propadlo do mírného deficitu.

Růstové tempo celkového výběru daňového inkasa zvolnilo na čtyřleté minimum. Zároveň zaostalo za rozpočtovým očekáváním.

Státní rozpočet (SR)⁴⁴ vykázal za 1. čtvrtletí 2019 deficit 9,2 mld. korun. Ve stejném období předchozích šesti let přitom dosahoval přebytků. Na rozdíl od minulých let nebylo letošní saldo hospodaření výrazně ovlivněno finančními vztahy s rozpočtem EU⁴⁵, neboť významnější vlivy na příjmové i výdajové straně se vzájemně kompenzovaly. Meziroční zhoršení salda SR bylo výsledkem svižného růstu výdajů (o 13,4 %, téměř dvojnásobně vyšší tempo oproti celoročnímu rozpočtovému očekávání) doprovázeného slábnoucí dynamikou příjmů (vč. daňového inkasa, jež reagovalo na zvolnění ekonomického růstu v loňském roce). Saldo SR, jež představuje dominantní položku deficitu či přebytku hospodaření sektoru vládních institucí, dosáhlo letos ve vztahu k nominálnímu HDP $-0,7$ %.

K meziročnímu růstu příjmů SR (o 5,4 %) přispěly letos zejména vyšší daňové příjmy (+13,6 mld. korun). Zčásti se podílely i nedaňové a kapitálové příjmy a transfery (+5,0 mld.), neboť pokles samotných příjmů z rozpočtu EU (o třetinu, resp. 15,3 mld. korun)⁴⁶ byl kompenzován jednorázovým převodem 18,0 mld. korun z privatizačního účtu. Růstové tempo celostátního daňového inkasa (bez pojistného) citelně zvolnilo – na 3,2 % (z 9,1 % z 1. čtvrtletí 2018). Šlo o nejnižší tempo za poslední čtyři roky. Oslabila i dynamika výběru pojistného na sociální zabezpečení (z 10,2 % na 7,6 %), což korespondovalo s mírným zpomalením růstu zaměstnanosti v ekonomice i s pravděpodobným loňským dosažením vrcholu u dynamiky průměrných mezd. Tempo růstu výběru pojistného v 1. čtvrtletí zůstalo, podobně jako drtivá většina váhově významných daňových příjmů, za celoročním rozpočtovým očekáváním.

Graf č. 17 Celostátní inkasa vybraných daňových příjmů (meziročně v %) a saldo státního rozpočtu (v mld. korun)

Zdroj: MF ČR

⁴⁴ Pokud není uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje týkající se státního rozpočtu z dat Ministerstva financí o pokladním plnění.

⁴⁵ Dle propočtů MF skončilo hospodaření SR očištěné na příjmové i výdajové straně o prostředky z EU a z finančních mechanismů schodkem 6,3 mld. Kč. V 1. čtvrtletí 2018 činil obdobný schodek 5,3 mld. Kč.

⁴⁶ Zahnují i příjmy z tzv. finančních mechanismů (EHP a Norské fondy, Program švýcarsko-české spolupráce). Jejich hlubší pokles byl ovlivněn nestandardně vysokou loňskou základnou – v 1. čtvrtletí 2018 získal SR část závěrečných plateb vztahujících se k již skončenému programovému období 2007 až 2013 (ve výši 20 mld. korun).

<p>Výběr DPH i vlivem slabší spotřeby vládního sektoru meziročně stagnoval. Pokles inkasa spotřebních daní byl negativně ovlivněn výběrem u tabákových výrobků.</p>	<p>Celostátní inkaso DPH – váhově dominantní daně – v 1. čtvrtletí meziročně fakticky stagnovalo⁴⁷. Projevilo se patrně mírné zpomalení nominálního tempa výdajů na konečnou spotřebu (více u vládních institucí než u domácností). Vliv mělo také meziroční snížení objemu zadržovaných nadměrných odpočtů orgány finanční správy i zavedení nižší sazby DPH na pravidelnou hromadnou dopravu. Ze všech spotřebních daní získal SR meziročně o 4,1 % méně, téměř výhradně vlivem propadu inkasa z tabákových výrobků. Projevilo se zde předzásobení prodejců produkty se staršími tabákovými nálepkami na sklonku loňského roku a také skutečnost, že v roce 2019 se nepočítá se zvyšováním sazeb této daně (podobná situace nastala naposledy v roce 2011). Tempo výběru váhově dominantní skupiny spotřebních daně – z minerálních olejů – bylo letos, podobně jako loni, jen mírné (+0,8 %)⁴⁸. Vliv pozitivního dopadu hospodářského růstu na osobní i nákladní dopravu byl tlumen negativním efektem spojeným s administrativními vlivy⁴⁹.</p>
<p>Silící mzdové náklady působily na výběr přímých daní rozdílně. U DPFO ze závislé činnosti jej nadále stimulovaly, u korporátní daně tlumily.</p>	<p>K růstu celostátního výběru přímých daní přispěly v 1. čtvrtletí všechny jejich hlavní druhy, nejvíce daň z příjmů fyzických osob (DPFO) ze závislé činnosti. Ta meziročně posílila o 12,5 %. Přestože tempo jejího růstu na rozdíl od přechodných čtyř let již nesílilo, stále převyšovalo dynamiku z konjunkturního období minulých dekad. Zasloužil se o to i rekordní počet pracujících osob a dále též svižný růst průměrných výdělků – hlavně v odvětvích s dominancí veřejného sektoru. Dvojciferný růst převyšující rozpočtové očekávání zaznamenaly letos ostatní druhy DPFO – daň z kapitálových výnosů i daň ze samostatné výdělečné činnosti, související zejména s objemem tržeb plynoucích z drobného podnikání. Inkaso korporátní daně (DPPO) vzrostlo o 3,8 % a odráželo klesající ziskovost podniků hlavně vlivem silících mzdových nákladů, ale i relativně slabší loňskou základnu této daně⁵⁰.</p>
<p>Růst celkových výdajů SR táhly na počátku roku jak běžné, tak investiční výdaje.</p>	<p>Tempo růstu výdajů SR v posledních dvou letech výrazně zrychlovalo. Podílely se na něm jak běžné, tak investiční výdaje. V 1. čtvrtletí 2019 posílily celkové výdaje meziročně o 13,4 %, v rámci tohoto období roku nejvíce za posledních jedenáct let. Kapitálové výdaje vzrostly i vlivem velmi nízké loňské základny o 4,7 mld. korun, resp. o 40 %. Dosavadní letošní čerpání investic bylo na konci března jen na osmině celoročně rozpočtované částky. Více než 80 % investic směřovalo na společné projekty ČR a EU⁵¹, jejich objem meziročně vzrostl o bezmála 5 mld. korun (zejména zásluhou vyšší alokace OP Doprava a také Integrovaného regionální operačního programu). Podíl investic na celkových výdajích SR se navyšoval již druhým rokem v řadě a letos dosáhl 4,4 %. Přesto šlo o třetí nejnižší hodnotu za posledních dvanáct let. V pozadí této skutečnosti stojí prohlubující se nerovnost investiční aktivity státu v průběhu kalendářního roku.</p>
<p>K navýšení běžných výdajů přispěl svižný růst průměrné výše důchodů, výdaje na platy v rozpočtové sféře i vyšší odvody do rozpočtu EU.</p>	<p>Na běžných výdajích utratil letos stát meziročně o osminu více (resp. o 39,4 mld. korun). Bez mála třetinou se na tom podílely vyšší výdaje na sociální dávky, pětinou neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně⁵² a šestinou vyšší povinné odvody ČR do rozpočtu EU. Přestože tempo výdajů na sociální dávky se ve srovnání s počátkem roku 2018 zdvojnásobilo (na 8,0 %), jejich podíl na celkových výdajích SR nadále klesal (pod 40% hranici). Nárůst objemu sociálních dávek byl z více než 80 % tažen prostředky na důchody. Ty vzrostly o 8,5 % – v rámci 1. čtvrtletí nejvíce za posledních deset let. Zásadně se projevil vliv zákonných úprav – zvýšení základní výměry důchodu z 9 % na 10 % průměrné mzdy a také procentní výměry důchodů o 1 000 Kč u příjemců důchodů starších 85 let. Díky</p>

⁴⁷ V úhrnu za období od ledna do dubna 2019 se výběr DPH vrátil k růstu (2,5 %), jeho tempo ale zůstávalo výrazněji za celoročním rozpočtovým očekáváním (+6,8 %).

⁴⁸ Slabou letošní dynamiku dokládají i data ČSÚ. Z váhově významnější položky ropných produktů vzrostla během prvních dvou měsíců roku spotřeba pouze u motorové nafty (+1,9 %). Pokles nastal naopak u motorového benzínu (-2,6 %) i leteckého petroleje (-8,0 %, po silném růstu na počátku roku 2018).

⁴⁹ Jde hlavně o tzv. zelenou naftu umožňující vrácení této daně subjektům působícím v oblasti živočišné prvovýroby.

⁵⁰ V 1. čtvrtletí 2018 posílilo inkaso DPPO jen o 1,2 %. V rámci tohoto období roku šlo o nejslabší růst od konce poslední recese.

⁵¹ Celkové výdaje na financování společných programů EU a ČR (vč. běžných výdajů) v 1. čtvrtletí činily 36,3 mld. Kč, meziročně o 10,6 mld. Kč více.

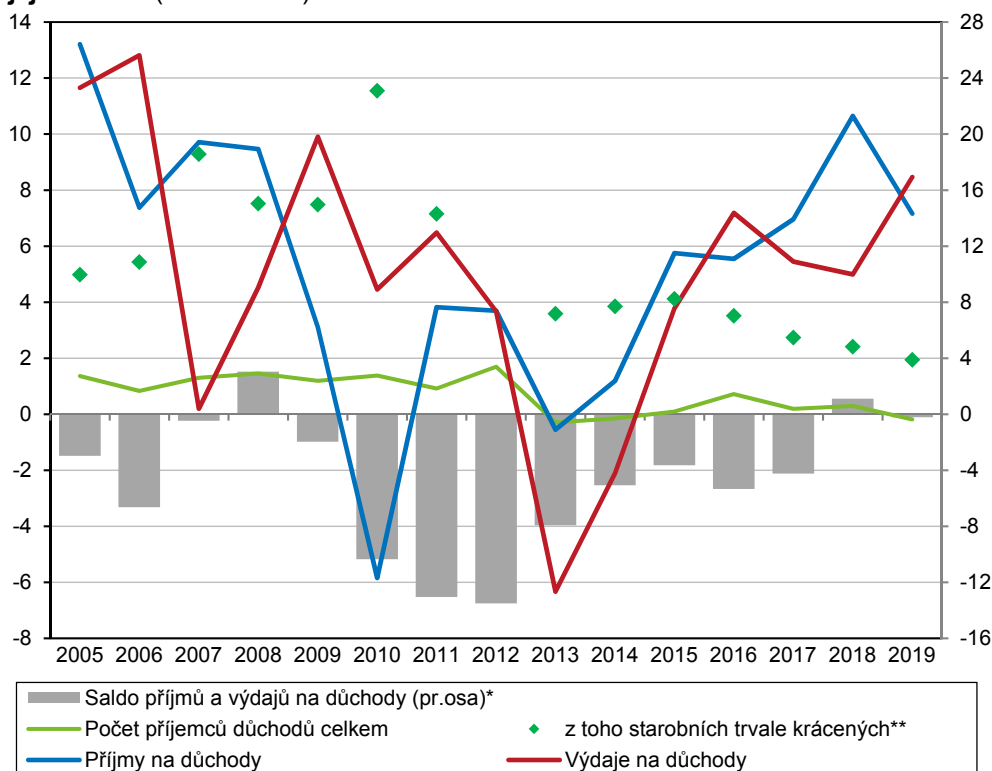
⁵² Jednalo se hlavně o přímé náklady základních a středních škol a také o transfery obcím a krajům dle zákona o sociálních službách.

Saldo důchodového účtu bylo vyrovnané. Mírný růst četnosti osob pobírajících důchody se zastavil.

valorizačnímu mechanismu byl reflektován vliv růstu životních nákladů i loňská akcelerace růstu průměrných mezd. Průměrný sólo starobní důchod v březnu 2019 činil 13 377 korun, meziročně byl o 1 030 korun vyšší. Nějakou formu důchodu pobíralo od státu 2 891 tis. osob, jejich počet se poprvé za posledních pět let snížil. To souviselo s mimořádně příznivým postavením zaměstnaných osob na pracovním trhu. Míra ekonomické aktivity osob na sklonku produktivního věku narůstala. Již čtvrtým rokem v řadě se zároveň snižovalo tempo přírůstku lidí s trvale kráceným starobním důchodem. Tempo růstu výběru pojistného na sociální zabezpečení po rekordním loňském roce mírně zvolnilo. Saldo důchodového účtu⁵³ bylo v 1. čtvrtletí téměř vyrovnané.

Graf č. 18: Příjemci důchodů, příjmy i výdaje na důchody ze SR (meziročně v %) a jejich saldo (v mld. korun)

* Vyjadřuje rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchody ze státního rozpočtu. V saldo příjmů a výdajů nejsou zahrnuty náklady na správu systému důchodového pojištění.

**Jde o starobní důchod přiznaný před dosažením důchodového věku a krácený za předčasnost po celou dobu pobírání důchodu.

Zdroj: MF, ČSSZ

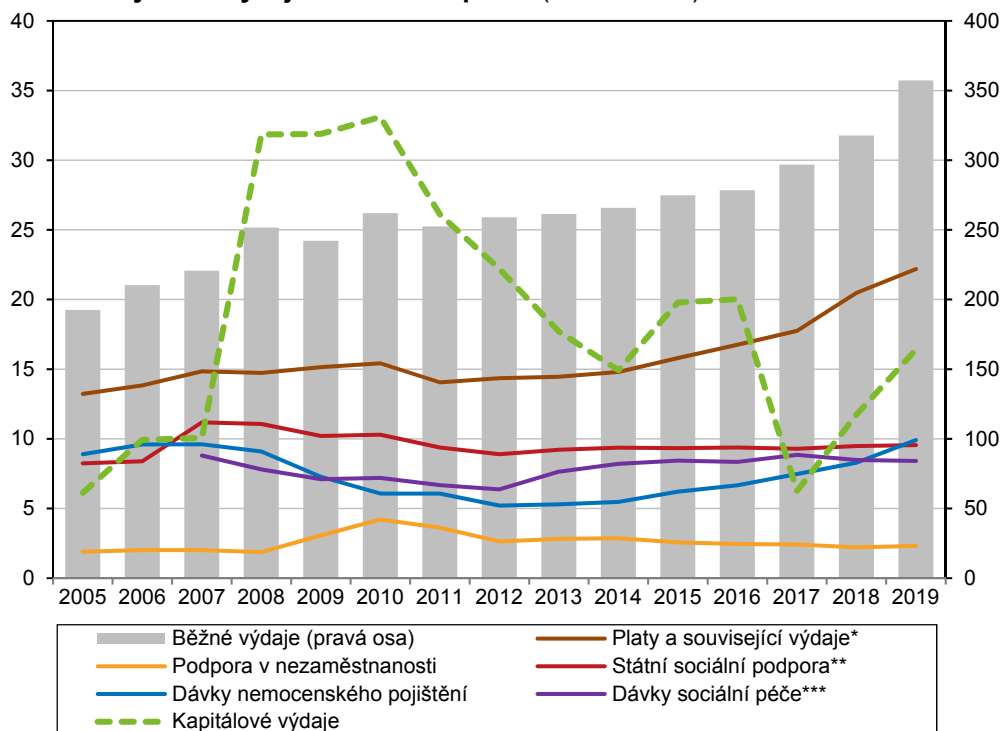
Tempo růstu výdajů na ostatní sociální dávky zrychlilo. Přispívaly k tomu nadále hlavně svižně rostoucí dávky nemocenského pojištění.

Vedle důchodů rostly letos svižně i výdaje na ostatní sociální dávky (v úhrnu o 6,5 %, nejvíce za poslední pětiletí). Ty jsou v posledních letech tradičně taženy zejména vyšším objemem dávek nemocenského pojištění (letos posílily meziročně o pětinu), alespoň mírný růst ale letos zaznamenala výrazná většina váhově významných druhů dávek. Výjimkou byly jen dávky hmotné nouze (-23 %, za posledních pět let -59 %) a také některé dávky státní sociální podpory vázané na příjem domácnosti (především příspěvek na bydlení)⁵⁴. Po čtyřech letech se letos zastavil pokles vyplacených dávek podpor nezaměstnaným, mj. i vlivem vysokého podílu frikční složky nezaměstnanosti i růstu průměrné měsíční dávky v nezaměstnanosti (odvozené od předchozích pracovních výdělků uchazeče o práci).

⁵³ Je vyjádřeno jako rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchody ze SR. Nejsou zahrnuty výdaje na správu systému důchodového pojištění (ty za celý rok 2018 dosáhly dle údajů MF výše 6,4 mld. korun).

⁵⁴ Mírně naopak rostly přídavky na dítě (+1,2 %), nikoli však jako důsledek zhoršené finanční situace domácností, ale spíše jako reflexe mírně rostoucího počtu narozených dětí. Více bylo vyplaceno i na váhově nejvýznamnější složce státní sociální podpory (SSP) – rodičovském příspěvku (+2,3 %). Pokračoval trend posilování dávek na pěstounskou péči. Celkově vydal SR na dávky SSP 9,55 mld. korun, meziročně o 0,7 % více.

Graf č. 19 Vybrané výdaje státního rozpočtu (v mld. korun)

*Pokrývá výdaje na platy v ústředních orgánech státní správy. Nezahrnuje např. mzdové výdaje na regionální školství.
 **Zahrnuje i dávky péčovské péče.
 ***Zahrnuje dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči dle zákona o sociálních službách.
 Zdroj: MF ČR, MPSV

Výše státního dluhu od počátku roku významněji vzrostla. V dlouhodobějším pohledu ale zůstává stabilizovaná.

Sedmým rokem v řadě pokračoval trend stabilizace výše státního dluhu. Ten dosáhl na konci 1. čtvrtletí 2019 hodnoty 1 731,6 mld. korun. Meziročně mírně vzrostl (+1,1 %), ve srovnání se stavem na konci roku 2018 se jeho úroveň navýšila významněji (+6,8 %, resp. 109,6 mld. korun). Tato fluktuace byla dána z drtivé většiny zvýšením stavu střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů vydaných na domácím trhu. Již pátým rokem v řadě se snižovala korunová hodnota vnějšího dluhu. Ten tvořil na konci března 2018 jen 13,1 % celkového státního dluhu, nejméně od konce roku 2004.

Sektor vládních institucí docílil loni přebytku již třetím rokem v řadě.

Konsolidovaný dluh celého sektoru vládních institucí⁵⁵ činil dle dat ČSÚ na konci 4. čtvrtletí 2018 1 735 mld. korun. Hodnota dluhu zůstává již šestým rokem v řadě stabilizovaná. Míra zadlužení činila 32,71 % HDP a ve srovnání s koncem roku 2017 klesla o 1,95 p. b. Snižila se primárně vlivem posílení nominálního HDP, samotný meziroční pokles dluhu se podílel jen necelou sedminou. V roce 2018 docílil sektor vládních institucí v ČR přebytku hospodaření +47,4 mld. korun, celoroční kladný výsledek přetrvával již třetím rokem v řadě⁵⁶.

Česko loni dosáhlo sedmého relativně nejvyššího přebytku hospodaření sektoru vládních institucí.

Přestože přebytku či alespoň vyrovnaného salda hospodaření sektoru vládních institucí dosáhla v roce 2018 polovina států Unie, v úhrnu celá EU zaznamenala deficit (0,6 % HDP). Ten se plynule redukoval již osmým rokem v řadě. Česko dosáhlo sedmé nejlepší pozice, z novějších členských států Unie docílily příznivějšího postavení jen Malta a Bulharsko. Nejhlubší deficity sužovaly loni Kypr (-4,8 %) a Rumunsko (-3,0 %). O moc lépe se nevedlo ani většině velkých ekonomik eurozóny: Španělsku a Francii (shodně -2,5 %), Itálii (-2,1 %) a Velké Británii (-1,5 %). I tato skutečnost přispívá k tomu, že míra zadluženosti sektoru vládních institucí v EU klesá jen velmi pozvolna. Na konci roku 2018 čítala 80 %

⁵⁵ Předběžné údaje o dluhu a deficitu sektoru vládních institucí za 1. čtvrtletí 2019 zveřejní ČSÚ 1. července 2019, Eurostat 19. července 2019.
⁵⁶ Podrobnější komentář k dluhu i deficitu sektoru vládních institucí v ČR je uveden v již dříve vydané publikaci ČSÚ „Vývoj ekonomiky ČR v roce 2018“.

Míra zadlužení vládních institucí klesá v EU jen pozvolna. Česko obhájilo v rámci EU pozici státu se čtvrtou nejnižší mírou zadlužení.

HDP (proti maximu z roku 2014 o 6,6 p. b. méně). Zadluženost pod úrovní 60 % HDP vykazala polovina států Unie. Ze starších členských států, které jsou zároveň součástí eurozóny, platilo totéž pouze pro Lucembursko (21 %), Nizozemsko (52 %) a Finsko (59 %). Této úrovni se i díky nepřetržitým rozpočtovým přebytkům v posledních pěti letech blížilo Německo (61 %). To bylo také společně se Švédskem a Maltou jedinou unijní ekonomikou, ve které se podařilo snížit míru zadlužení na úroveň blízkou předkrizovému roku 2008. Česko drželo podobně jako na konci let 2016 a 2017 pozici čtvrté relativně nejméně zadlužené ekonomiky (z pohledu veřejných financí).